

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelég levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

A mándoki orth. izr. hitközség az üresedésben levő metszői állásra ezennel pályázatot hirdet. Pályázhatnak oly 40 éven aluli magyar állampolgárok, kik kimondottan kellemes hangú, jó előímadók és három elismert orth. rabbittól képesítést nyertek. Fizetés megegyezés szerint; utiköltséget csak a megválasztottnak térítünk meg.

Friedmann Hermann hitk. elnök

ORTHODOX KÓSER בשר של BOR

prima asztali 56 f. || pecsenyebor 70 f. || tokaji bor . 80 f.
Kellemes szederesték! O l c s ó á r a k !
Tel.: 37-9-89, 43-9-96 NISZEL-ÉTTEREM, ROMBACH-U. 16 Tel.: 37-9-89, 43-9-96

Orth. kóser בשר של a budapesti orth. rabbiság felügyelete alatt készült boszniai szilva ládában, burgonyaliszt, ecetsav és az összes létező húsvéti fűszer- és gyarmatarúk a legolcsóbb és országosan elismert legmegbízhatóbb: **AMSZEL SIMON Budapest, Dob u. 31. Tel.: 35-6-02.** Peszachi árjegyzéket kívánatra küldök.

Orth. בשר של mindenfajta nyers- és sajátpörkölésű legfinomabb kávé, teát, szilvát s mindennemű peszachi cikket a legjutányosabb áron szállít bárhová bérmentve **Stark Hermann** fűszernagykereskedés és villanyerőre berendezett kávépörköldő Berettyóújfalun. Kívánatra hechszerrel szolgál.

Orth. בשר של כשר של a helybeli orth. rabbiság hechserevel ellátva Csomaolt és lédig tea. Szilva ládás és zsákos, burgonyaliszt, ecetsav. Saját pörkölésű kávék, szilvórium, tokaji borok legolcsóbban. Telefon Nagyban, Kicsinyben **Özv. PAPPER DEZSÓNÉ Budapest VII., Dob u. 19. Sz. 34-5-30.**

STERN MÓR SZILVÓRIUMFŐZDE, RUM- ÉS LIKÓR-GYÁR, BORNAGYKERESKEDÉS
UZHOROD Főüzlet: Radvány-u. 80. Telefon: 194.
FIÓKÜZLET: SZOBRÁNC-UTCA 46. TEL: 462.
Ajánlja Szlovákia részére kítűnő בשר של szilvóriumát, törkölyét, seprőjét, valamint ungvári, szerednyei, hegyaljai és palesztinai tisztán kezelt borait.

Megérkeztek a tavaszi divatujdonságok
selymek, szövetek és mindennemű mosó-
árúk, az olcsóságáról előnyösen ismert
Spitz Hermann divatáruházába
VII., Erzsébet-körut 34. sz. (Royal Orfeummal szemben.)
— Szombat és ünnepnapokon zárva. —

Orth. kóser בשר של olvasztott zsír a legolcsóbb napiáron kapható.
KATZ ÉS GÜNS
orth. baromfikereskedőknél
VASVÁRI PÁL-UTCA 1.

ORTH. KÓSER בשר של uradalmi fajborok, tokaji borok legolcsóbban csak

KORNFEIN ÁBRAHÁMNÁL
szerezhetők be!

Kívánatra házhoz szállítva. Tel.: 42-2-91.

Apró hirdetések

Huszonegy év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

Bőröndök és finom bőrárúk gyártása Zur Löwin" a legolcsóbb bevásárlási forrás. Tul.: Löwy Fülöp, Bratislava, Michalska 5.

Miskolcon Hitterné szefard orth. kóser vendéglője, Zsolcay kapú 22., ujonnan berendezve. Izletes házikoszt. Utazók találkozóhelye. Filléres gyorsok érkezésekor filléres menü.

Jesivaelőkészítő tanfolyamot létesíték! Elemit kijárt növendékek nálam chümis-rasi, gemöre tájszefesz stb-ben a legkötönyebb eredményt érik el. Elsőrangú teljes ellátás és oktatás díja mindössze havi 40 pengő. (Referencia Altmann Simon főrabbi urnál.) Werzberger Manó hitoktató (melamed), Paks D"ש-t, tizenkettő kötet, amsterdami, jókarban, eladó. Cím a kiadóban.

Miskolciak figyelmébe! Mindennemű peszachi fűszerárú, bor, szilvórium, legjobb minőségben, Blau Sándornál, Vörösmarty utca 68.

Talmudtudós hagyatékából származó értékes héber könyvtár jutányos áron eladó. Ajánlatokat „ritka alkalom” jellegre a kiadóba.

Melamed és majre hajroó-nak ajánlkö-zom. „Magid nilfo” jelige.

Aranyműves és ékszerész: Abrahamsohn Aladár, Bratislava, Sturova 1. Passage Mestska Sportelna. Saját gyártmányok! Átdolgozások, javítások, monogrammok a legolcsóbban!

Középkorú asszony ajánlközik szerény igénymel kisebb háztartásba. „Egyedülálló” jeligére.

Szobabattartó szobafestővel dolgoztasson! Elsőrangú erő: Davidovits szobafestő és mázoló mester. Laudon u. 7. Ház-mesternél.

Ötvenöt éves vallásos, egészséges hölgy, üzletben jártas, férjhez menne hozzáillő vallásos férfihez. „Igen” jelige.

Partiet keresek fiam részére, ki minden tekintetben elsőrendű, kítűnő bóchür jóré somájt és nagyjainktól hatorasz hajroó-val rendelkezik. Oly házasságról lehet szó, ahol dájón-állás elérhető, vagy egy szép baal-batisch schidiich. „Szimon tajv” jelige.

Legjobb és legolcsóbb bor: peszáchra Steiner Gyula bortermelőnél, Pakson. **Jahrzeit**-táblát és könyvet készít 75 százalékos rokkant. Szíves pártfogást kér: Magyar Lajos V., Csáky utca 12/a III. 23

Felelős szerkesztő és kiadóulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET,
Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel. 40-6-79

Peszachi szám

Budapest, 1933. április 10.
5693. Niszon 14.

70 fillér

IX. évfolyam 14-15. sz.

אללנעמינע יידישע צייטונג

כה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót זליל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kalföldre 25 P.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Peszach ünnepe 5693-ban

Irta: Óbudai FREUDIGER ÁBRAHÁM, a budapesti orth. hitközség elnöke

„Al töczvü, chedevsz Hasém juhe möizchem — ne bánkódjatok, hanem az Örökkévalóban való öröm legyen a ti erősetek.”

E szavakat intézte egykoron *Ezro Haszajfer* Izraelhez, amely ünnepre készülődött, de a viszonyok olyanok voltak — a szentély romba dőlve, nagy zsidóellenes gyűlölet az országban —, hogy nehéz volt ünnepet ülni. Ilyen hangulatban köszönt be hozzánk a mai nehéz, viszontagságos, vesztéhes viszonyok közepette a mi ünnepünk is. Sohasem hittük volna, hogy a kultúra korszakában ennyire jutunk, hogy a *humanizmus* helyét a *hamanizmus* foglalja el sok országban. Milyen szívünkhöz szóló ige tehát az, amikor a Tóra így szól: (בצר לך) „Ha bajban leszel, akkor utólrának ezek a szavak az időknek a végén, visszatérsz majd az I'tenhez, mert irgalmas I'ten az Örökkévaló, nem hagy el téged, nem ront meg téged, nem felejt el az őseiddel kötött szövetséget.” Ezt a bibliai ígét a bölesek olyan mélységesnek tartották, hogy megtalálták benne a *jövendő megváltás* előfeltételeit, lelki és erkölcsi alapjait. Mert így tanítja a Midras is: לעתיד לבא אין ננאליים אלה מתוך הדברים הללו: מתוך צרה דכתיב בצר לך מתוך השונה דכתיב ושבת עד די אלקיך מתוך רחמים דכתיב כי כאל רחום די אלקיך מתוך זכות אבות דכתיב ולא ישכח את ברית אבותיך מתוך הקץ דכתיב ומצאוך כל הדברים האלה באהרית הימים (מדרשם ומחנה)

Izrael nem váltatik meg, csak „bajok” közepette, „megtérés” által, az i'teni „irgalom” következtében az „ősök érdemeiben” és a messiási „megváltással”, mert milderre céloz a fent idézett bibliai vers.

És ha körülnézünk, s ünnepünkre: a miczrájimi megváltás és a jövendő megváltás ünnepére gondolunk, akkor megállapíthatjuk, hogy az első feltétel a „baj”, a szenvedés, a legtelje-

sebb mértékben megvalósult. Valóságga lett rossz értelembe a bibliai hasonlat: „Ivadékaid olyanok lesznek, mint a föld pora”, azaz taposni fognak rájuk mindenütt. Ismét megismétlődött a régi történet, a tény, amelyről megemlékezünk az ünnepi szedernél: „Minden korban támadnak reánk, hogy elpusztítsanak bennünket, de az I'ten megment bennünket”. A zsarnokok nem akarnak tanulni a történetből. Ugy van ez, tanítja a *Midras Tanchümo*, mint a próféta igéjében: „A néptömegek zúgnak, mint a tenger hullámai”, mindegyik hullám el akarja nyelni a világot, de megtörik a tenger homokján, így van Izraellel s ellenségeivel. Jött Fáraó, el akarta pusztítani, *elpusztult ő*, Amoléknak tanulnia lehetett volna ebből, nem tanult, pusztítani akart és — ő *elpusztult*. Nem tanult e példából sem *Szechajm* sem *Ojg*, és — ők is épen így jártak. Megrendül az emberi haladásban és a kultúrában való hit, amikor hihetetlen gyűlölettel fordulnak az ellen a vallásfelekezett ellen, amely a mai művelt emberiségnek a vallásos gondolatot adta és mely évezredek óta az európai műveltségben és kultúrában olyan nagy szerepet játszik. Legnagyobb szerencsétlenség — mondja a Talmud bölese —, ha egymással ellentétes bajok érik a zsidóságot (*czorajs sz rábajs: senaaszü czorajs sz loze*), azaz: egymással ellentétes okból származik a gyűlölet, de azért — *egyesül a zsidóság ellen*. Ilyen ellentétes okokból keletkező gyűlöletet látunk egyfelől Oroszországban, ahol lehetlenné akarják tenni a vallást és hagyományos törvények gyakorlását. Másfelől Németországban azt hangoztatják, hogy nem a *vallást* akarják bántani, hanem a zsidó *fajnak* izenek háborút. Akárhogy fogjuk tehát a dolgot, a fő az, hogy *ürügy lehet a zsidóságra*. Olyan az, mint

ahogy *Lessing* írja: „*Tut nichts, der Jude wird verbrannt.*”

És ilyen bajok közepette, hogyan ünnepelünk? Honnan vegyük a nangulatot és lerkierót az ünneplésre? Erre megfelel *Jehüdo Halévy*, a nagy költő, amikor azt mondja: „az emberek szolgálai időnek a szolgálai, de az Örökkévaló szolgálai egyedül szabad.” Akiknek egész beállítottága az emberhez tapad, azok alá vannak vetve a változásnak, az időnek, de a mai ünnep épen ki akarja emelni tekintetünket az emberi hatalom és zsarnokság szük köréből és fel akar emelni bennünket abba az atmoszférába, ahol az I'ten szelleme, az igazság, a szabadság, a szeretet honol és ahol az örökkévalóság erkölcsi törvényei uralkodnak. Izrael fiai, ha I'ten szolgálai, *fel tudnak emelkedni az idő mostohasága fölé*. Nem pusztulhat el a zsidóság amíg önmagában bízik amíg érzi hogy I'tennel való kapcsolata nem szünt meg. Hetven vérengző farkas ostromolja és támadja Izraelnek gyöngé bárányját és nem bír vele mert hatalmas a pásztor, aki vigyáz reá.

Ha bajban is vagyunk, hinnünk kell a megváltásban, amelynek előfeltétele elsősorban az: *mitajch t'süvo*, hogy „megtérjünk”, hogy elfordítsuk tekintetünket az emberi gyűlöletől és önmagunkat vizsgálva arra igyekezzünk, hogy a mostani pogányság és gonoszság közepette hívek maradjunk ahöz, hogy hivatásunk hirdetni az Egyetlenegy I'tent. És a szomorú körülmények ne tántorítsanak el bennünket attól, hogy I'ten: *mitajch rachmim* irgalmában ne bízzunk. Egész történetünk arról szól, hogy amikor bajban voltunk, megnyilatkozott az Ő kegyelme. S különösen nem jog nélkül várhatjuk ezt az i'teni kegyelmet, ha lelkiileg egybefűződünk a mi történetünkkel és *mitajch z'chüsz ovajs* az ősök érdemeinek szelleme él ben-

A németországi események

Az összes németországi zsidó szervezetek pártkülönbőség nélkül tiltakoztak az ellen, mintha Németországban üldöklések és kilengések fordultak volna elő. Azonban nem is kell izgatóbb anyag, mint a tények egyszerű felsorolása, amely minden lapban olvasható pártkülönbőség nélkül. A német lapok most (kivéve a hitlerista lapokat, amelyek természetesen a legocsmányabb módon kéjelegnek a védtelen kisebbség, az elnyomott zsidóság kigúnyolásában), nagyon színtelenek és egyformák, mert ugyanazt a híranyagot közlik.

Elszomorító tény az orthodox zsidóság szempontjából, hogy

jelenleg már az egész birodalomban nem lehet rituálisan vágni, kóser húst külföldről hoznak be.

Ez szomorú cáfolata annak, mintha a gyűlölet csak a nemvallásos zsidókat venné célba. Hiszen a metszési tilalom épen a hagyományhú réteget sújtja, amelynek semminemű kapcsolata nem volt a baloldali radikálisokkal, mert az orthodoxok sem kommunisták, sem szocialisták nem voltak, a legutóbbi választásnál pedig a katolikusokra szavaztak, akiknek a pártja a Centrum, vagy cserben hagyta őket, vagy teljesen tehetetlenné vált Hitler terrorkülönítményeivel szemben. A Centralverein a lapokban közzétész egy szomorúan csendes nyilatkozatot erről az ügyről; kifejezi azt a reményt, hogy a kormány mielőbb végleg dönt, majd meghallgatja a tudományos köröket, mert hisz itt vallási törvényről van szó. És ezzel fejezi be: „Reméljük, hogy az állítólagos állatvédelem és a biztos lelkiismereti kényszer között megtalálható a megoldás, amelyik mindkét szempontra tekintettel van.”

Vesél-ben az egyik üzlet tulajdonosa, Erich Leyen, amikor a terrorlegények üzlete elé álltak, hogy az embereket visszatartsák a belépéstől, fölvette katonai egyenruháját, magára tűzte első osztályú vaskeresztrendjelét (nagy katonai kitüntetés) és röpiratot osztogatott a következő szöveggel: „A mi kancellár urunk többször kijelentette, hogy fegyházat kap az, aki egy frontkatonát megsért.” Ez a gesztus rendkívül módon hatott és a terrorlegények elvonultak.

Franciaországban egyre inkább megnyilvánul a tiltakozás a németországi zsidóüldözésekkel szemben. Nemcsak a zsidó felekezeti szervek tiltakoznak, hanem a politikai élet reprezentánsai is csatlakoznak a tiltakozáshoz és most már a francia katolikus és protestáns egyházak is a legteljesebb nyíltsággal fejezik ki ellenszenvüket a zsidóüldözéssel szemben. Vasárnap reggel ugyanis a párizsi katolikus és protestáns templomok ajtaján a következő szövegű plakátot függesztették ki:

„Keresztények, akik áhitatosan jöttek ide imádkozni, figyeljétek erre a felhívásra: 1933-ban férfiakat, asszonyokat és gyermekeket naponta ütlegetnek és megkínóznak, mert zsidók és kizárólag azért, mert zsidók! Ennek meg kell szűnnie! A hívő emberek az egész világon tiltakoznak ez ellen a barbarizmus ellen. Csatlakozzatok hozzájuk, hogy a jószágunk és a keresztényi szeretetnek az eszméi diadalmasodjanak a terrornak ezen a rendszerén. A régi és az új Testamentumnak egyesülniök kell, hogy megküzdjenek ezekkel a bűntettekkel, amelyek méltatlanok a mi civilizációnkhoz.”

A drámai hangú felhívás mély hatást gyakorolt Párizs lakosságára

A múlt héten az angol felsőházban Lord Cecil beszélt a németországi viszo-

nyokról. Utána Lord Reading a zsidó vallásu, volt indiai alkirály adott kifejezést fájdalomának. Szavaihoz elsősorban az angol egyház feje, a canterbury-érsek, s a többi keresztény felekezetek képviselői is csatlakoztak. Az angol hadügyminiszter a kérdésekre adott válaszában megemlítette, hogy utasította Anglia külügyi képviselőjét a németországi helyzet tanulmányozására s kifejezte a reményét, hogy Németországban helyreáll a rendes állapot.

Szlovákiaiából

A szlovéniai orthodox iroda intézőbizottsága múlt héten ülést tartott Pappenheim Izidor elnöklése alatt. Megjelentek többek között a pozsonyi, érsekújvári, galantai és nyitrai főrabbiak. A referátumok elhangzása után úgy határoztak, hogy az aranyosmaróti és verebélyi hitközségek közötti viszályt (az utóbbi függetleníteni akarja magát) „döntő” elé utalják. A késmárki viszálykodás elintézésére is történt előterjesztés.

Az ungvári frontról
Ungvárról jelentik nekünk: „Hitközségünk a napokban tartotta meg választásait, mely alkalommal az egyesült ellenzék (a Grünwald-párt egyesülve a cionistákkal) 37 mandátumot, míg a hitközségi párt 23 mandátumot kapott. Ugy hírlik, hogy az egyesült ellenzék elnökül dr. László Gyulát akarja megválasztani, akit vallástalan életmódja miatt a hitközségi párt nem talál alkalmasnak ezen pozíció betöltésére és így szívesebben látná Stern Fülöp megválasztását, amit esetleg szavazataival támogatna. Egyébként a választási bizottság szabálytalan működése miatt a választás ellen petíció lett beadva.”

A galantai főrabbi családi ünnepe
Ókanizsáról írják: „Még mindig hatása alatt vagyunk annak a gyönyörű menyegzőnek, amidőn a galantai főrabbi fia: Buchsbaum Naftali nőül vette Mencer Ráchel urleányt, itteni jámbor szülőknek méltó gyermekét. Az esketést az örömapa végezte az iloki és pétérrévi főrabbiakkal. A lakomán a menyasszony apja is szép Tóraszavakat mondott. Szombaton több tanítvány tisztelgett Buchsbaum főrabbi előtt, aki a zsinagógában fulmináns drótot mondott.”

Követésre méltó!
Léváról írják nekünk: „A nagy szegénység sajnos abban a szomorú tényben is megnyilvánul, hogy minél többen járnak kéregetni városról-városra. Ezek a szegény emberek azonban gyakran ösztetűzésbe kerülnek a rendőrséggel. Nálunk a hitközségi előjáróság Schulcz Ignác chevraelnökkel az élén kieszközlte a rendőrségnél, hogy minden kéregető egy napi engedélyt kapjon.”

Groszberg Jenő: Gyöngyszem a peszachi machzorból

A három zarándokünnepi „pijüt”-jeink között aránylag kevés van R. El'ozor Kalirtól, aki a félelmetes napok imarendjében igen bőven van képviselve. R. El'ozor Hakalir nyelvezete tudvalevőleg nehéz, mert nemcsak akrosztichonokkal kombinált rímekkel van telve, hanem a költő az illető tárgyra vonatkozó midrasirodalom egész tartalmát belekényeszeríti a kötött beszéd szövegébe. Azonfelül állandóan keresi a nehézségeket, hogy leküzdje őket. Erre a legalkalmasabb példa az a „pijüt”, amelyet a peszach másodnapján Tórafelolvasás első mondatához költött. Az első mondat tudvalevőleg az al kezdődik: „sajr oj cheszev oj ez ki jivóléd — szarvasmarha, juh vagy kecske, ha születik...”

Vajjon lehet-e ebből a pár látszólagosan száraz szavakból erkölcsi tanulságot meríteni? A midrás és a talmud bölcsői számára még ez a szöveg is feltárta belső szépségeit.

A talmud egyik kijelentése szerint az első ember, amikor este felé beborult fölötté az ég, megijedt s azt jajgatta: „Talán bűnöm miatt (mert a tiltott gyümölcsből evett) elpusztult a világ”; mikor azután látta, hogy felvirrad ismét, megnyugodott, s reggelre áldozatként ökröt mutatott be. Így tehát a vers első szava utal az emberiség őskora óta divó áldozati módra. A midrás bölcsét azonban az áldozati tulok emlékezteti a mi ősiünk jószívűségére és vendégszeretetére, mert Avrohom az öt meglátogató angyalok megvendégelésére fiatal marha levágatását rendelte épen peszachkor.

R. Akivo bar Zavdi szerint az a körülmény, hogy a Tóra nem azzal kezd: ha „borju” születik, céloz az aranyborju készítésére, s a Tóra azért nem használja ez alkalommal a „borju” kifejezést, mert nem akarja a régi bünt feléveníteni. De másrészt, hogy bebizonyítsa az aranyborju imádása vétkének megszűnését, a fajtáját a marhát első helyre tette az áldozatok sorában. Az aranyborjunál azt kiáltotta a nép: „éle elajhechó jiszról — ezek a te bálványaid...” A szóban forgó ünnepi Tórafejezetben háromszor fordul elő e kifejezés „éle” (kétszer: „éle maj'adé Hasém — ezek az Örökkévaló ünnepei”, egyszer: „éle hém maj'adój — ezek az ünnepeim”). A hármas kifejezés a három ösré céloz, minthogy az áldozat három neve (szarvasmarha, juh, vagy kecske) célzást foglal magában a patriarchákra. Avrohom

fiatal „marhával” vendégelte meg az utasokat („v'el habokor rocz Avrohom”) Jiczhok történetében a „juh” fajtájához tartozó kos szerepel („v'hiné ajil...”), s Jáákajv a kezeire „kecske”-bőrt kötött („v'kach li misom s'né g'dojé izim”).

Mindezeket a midrásokat feldolgozza R. El'ozor Hakalir 7 szakaszban. 28 sorban, 7-féle rímmel s még hozzá a nevével feltüntetett versfőkben. A pijüt peszachi második napján mondatik sacharisznál és így kezdődik „Oz al kol chajszej jáár niszeszó sajr” (akkor a mező vadjai fölé emelted a tulkot). Ebben az első sorban is céloz elrejtve egy midrásra: l'ten az üldözöttet inkább szereti, mint az üldözött. Kájim üldözte Hevelt, de l'ten mégis az utóbbit szerette; Naj'achot üldözték kortársai, de l'ten mégis csak az előbbit szerette, az összes vadállatok üldözik a szarvasmarhát, mégis csak ez lehet áldozat. A „pijüt” első szakasza az első ember áldozatáról szól:

Akkoriban a mező vadjai fölé emelted a tulkot

az összes áldozatok fölé tette a bejövő való ajándékot

a kezéd alkotta első embert, megkegyelmed, amikor tulkot mutatott be,

tudtára adtad, hogy évezredes őskortól van kiszemelve az ökr-áldozat.

A második szakasz („ülő vajchasz”) párhuzamot von ama két jelenség között, hogy egy a tulokfajtának, mint az emberi léleknek ötféle megjelölése van héberül.

A harmadik szakasz („rocz el habokor”) Avrohom ösátyára vonatkozik:

A marha felé sietett az ósapa ezen az ünnepen,

amikor az előtte feltűnt vándorokat meghívta,

azért foglalkozom én is az áldozati marha megemlékezésével,

a róla szóló felolvasott Tóraszakasz tanuskodjék jávamra.

A IV. és V. szakasz tartalma: az áldozat az aranyborju bűnének ellensúlyozása. A gondolatot befejezi a VI. („kail cife'fo”) és VII. szakasz („hajkes éle elajhecho...”):

Búsan szólt Jiszról galambja: „engem fog választani?

hisz' az aranyborjunál hirdetem: holnap ünnep lesz?”

Am gyógyulásra lett teljességgel és borjumládás helyett, ünnepl tulok áldozathoz jutott.

Az aranyborjunál elhangzott bűnös „éle” szó

találjon engesztelésre az ünnepek háromszoros „éle” szavával

és ez a három szó hozzon nekem engesztelést

s velük együtt említem a jávamra tanuskodó három ösátyát is.

Látjuk tehát, hogy a vallásosságtól meghatott költő a Tóra minden szavával tudja megerősíteni ünnepi áhitatát s még most is megragad bennünket, amikor felemlíti az ösátyák érdemeit, aminek megemlézése a mostani időkben nagy lelki szükségletet érzünk.

A surányi jesiva

növendékei — akik közül mindegyik egy-egy önként vállalt talmud-traktátust átvett — a sas-ra szíjümmöt rendeztek. A Tóraünnepeken résztvett a hitközség színe-java, közte Ehrenfeld Dávid, az országos szlov. orth. iroda jeles alelnöke.

Spiegel M. üdvözlő beszéde után Frey M. főrabbi és Frey S. lemesi főrabbi magasszárnyalású haichikus beszédet mondtak, majd Guttman S., Stern M. és Krakovits N. növendékek szólaltak fel; a hitközségi tagok közül Weisz József beszélt hatásosan.

Schweizerische Thoralehranstalt und Talmudhochschule Jeschiwa „Ez Chaim,” Montreux.

Wir geben hiermit bekannt, dass am 4. Jor, Sonntag, den 30. April die Semestereröffnung stattfindet. Anmeldungen bitten wir bis spätestens 15. April an unsere Adresse zu richten. Für wenig Bemittelte werden halbe Stipendien vergeben. Es bestehen sowohl Kurse für Anfaenger als auch solche für Fortgeschrittene. Die Leitung der Jeschiwa „Ez-Chajim” Montreux, Villa Quisissana, Rabbiner E. Botschko.

Parókák divatos, izléses

hullámos hajból csak

PIECHNIK ÉS MECHTL-nél

Budapest, IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

Hittestvéreim!

Husvétra kalapot

Kozmánál

legjobbat-legolcsóbban
Károly-körut 3. (a sarkon)

Alapítva:
1860. évben

Orth. kóser penzió

Krausz Mór Park-penziója, I., Torbágyi-ut 110. Tel.: 65-2-75.

Buda legszebb helyén a Svábhegy déli lejtőjén, május hó 1-én megnyílik. Komfortos szobák

Napi penzió 5 P-től

Az 59-es végállomástól 10 perc.

Sréter Mór
Debrecen:

Ifjusági problémák

Háchajdes háze löchem, ez a ti hónapok, ifjuság. *Chajdes hoóviv*, tavasz hava. A természet ébredésének időszaka. Élet virulása, színek ragyogása, verőfény sugárzása teszi lüktetőbbé az életet, vidámabbá a kedélyeket, rózsásabbá a reményeket. Ez a ti hónapok ifjuság! A természet ifjusága összeölelkezik a ti ifjuságokkal. Egyformán virágoztok, egyforma a színpompátok, egyforma a viruló erőtök. Ti vagytok a jelen ereje, a jövő reménye, az élet továbbfejlesztője. Értetek fáradoztak, értetek dolgoztok, értetek verejtékeztek az elődök, hogy szebb, gondtalanabb és örömteljesebb életet biztosítsanak számotokra, hogy boldogan, elégedetten és békésen élvezhessétek az élet szépségeit, a lét örömeit és a béke áldásait.

Azonban I'ten haragja sujtotta a világot. Egyiptom csapásait messze túlhaladó katasztrófák döntötték romba mindazon alkotásokat, előkészületeket, melyek értetek, jóléteket, boldogságotokért létesültek. Micszrajm első csapásával kezdődött a katasztrófák sorozata. *Dám*, véres háború viharzott végig a világon, elpusztította életet, vagyont, erkölcsöt és minden nemesebb érzelmeket. *Chajsech*, sötétség borult a lelkekre. Megszűnt az együttérzés, a szeretet, a testvérség. *Laj roü is esz óchiv*, senki sem lát embertársában testvért. Megszűnt az erkölcs, a becsület, a tisztelet. *Velaj kómu is mitáchtov*, senki sem áll fel a nagyobb, a kiválóbb, az érdemesebb előtt. Ebben a sötét, érzéktelen, csapásujtotta világban éltek tavaszokat Izráel ifjai. *Ki roó neged p'nechem*, csak szerénység, csüggedtséget, kétségbeesést láttatok eddig. Nem ismeritek az életet, a verőfényt, napsugaras, örömtől sugárzó élet tavaszát. Fagyos szelek süvítettek tavaszokba, sötét felhők borítják reményeitek láthatárát és csüggedten, vigasztalanul mered szemetek a jövő bizonytalan messzeségébe, kérdezve: Mikor pirkad a hajnal, a mi tavaszunk hajnala!

Eme nagy, megoldhatatlannak látszó kérdés nyomja lelketeket, aggasztja szíveteket. Napról-napra súlyosbodnak a megélhetési gondjai, fokozódnak a létküzdalem nehézségei és homályosul a jövő perspektívája. Micszrajmból kivonuló őseinknek, válságos helyzetükben, a köd és tüzoszlop jött segítségükre, a ködös zlop, mely mögöttük halad, hogy a nyomukban haladó üldözők útjeit felfogja és a tüzoszlop, mely előttük halad, megvilágítja a menekülés útját, mutatva a célhoz vezető helyes utat. Napjainkban azonban fordítva működnek az oszlopok. Előttünk a ködös zlop, mely lehetlenné tesz minden betekintést a legközelebbi jövőbe és mögöttünk a tüzoszlop, mely felétek minden kapcsolatot a szebb és jobb multtal. *Szógar áléhem hamidbor*, el vagyunk zárva a sivatagban. Előttünk a bizonytalanság sötéte hullámzó tengere, mely a jobb jövő felé való haladásunkat megakasztja és mögöttünk egy nagy távongó örvény, mely a multat jelenünk-től elválasztja és a visszafordulást lehetlenné teszi. Ebben a körülzárt, kietlen sivatagban hangzik fel az ifjuság többirányú, panaszos „Mó”-ja.

Mó hoédüss, milyen lélet biztosít a Tóra, *lichajsz hoédüss*, a tanházakban szerzett tudomány! *Mó hoóvajó*, nyújt-e megélhetést a munka, az ipar! És általában *Má zajs*, mi az, ami alapot, támaszt ad a jövő megalapítására, az önállóság megteremtésére! *Laj jüchál hanár laaszajv esz óviv*, az ifju nem képes otthagyni apja házát, hogy saját erejére támaszkodva, családát alapítson, önálló életet éljen. A létező élet küzdalem nem, hogy enyhülne, de mindig nehezebb és kilátástalanabb. A bizonytalanság tengere nem akar széjjelválni, mint egykor őseink előtt, hogy utat engedne a tulsó part kanaáni jólétéhez, hanem a magasra csapó hullámaival eltakarja a reménynek még a láthatárát is, hogy a kanaáni jólét valamikor is elérhető lesz. *Má zajs*, mi legyen tehát az az alap, melyre ifjuságunk jövőjét nyugodtan

alapíthatná, önállóságát szilárdan építhetné! És az egyedüli helyes válasz csak az lehet, hogy *bechajszek jod*, erős kézzel kell belenyúlni a megoldhatatlannak látszó szövevénybe, radikálisan meg kell változtatni az ifjuságunk lelkiállását betöltő elveket és felfogásokat.

Ifjaink és hajadonaink radikálisan építsék le, az étellel szemben támasztott igényeiket, a jövő irányában táplált kívánságaikat.

Hajadonaink ne tekintsek a házasságot hídnak, mely a szülők szerény otthonából a fény és pompa végtelen birodalmába vezet és ifjaink ne riadjanak vissza a kemény munkától és súlyos küzdalem-től, melyet a lét harcában folytatni kell. *Bin'ürénü üvickénü néléch*, ifjuságunk haladjon az öregek útján, kiknek szintén nem hullott manna az égből, hanem keményen küzdöttek a mindennapi létért és súlyosan harcoltak szerény igényeik ki-elégítéséért és boldogok voltak szerény otthonukban, hol minden örömiük és szórakozásuk a gyermekek nevelése volt.

Maczó zü! Nönemü szó a *maczó* szó, figyelmeztetésül hajadonainknak, hogy szálljanak le igényeik magaslatáról és lapítsák össze az étellel szemben támasztott kívánságaikat, mint a *maczó! Mórajr se!* Himnemü szó a *mórajr* szó, figyelmeztetésül ifjainknak, hogy a lét küzdalemében, az élet harcában legyenek öregek, mint a *mórajr!* Ne csüggedjenek, ne inogjanak, ha a megélhetésért folytatott harcban néha *keserü* csalódások érik őket. A széder-este programja *kadés ür'chács*... sem terítet asztallal *sülchon ajréch*. kezdődik. Sok-sok tortúrán kell átesnünk, míg a *sülchon ajréch*, a terített asztalhoz érkezzünk. És a gondtalan jólétet szimbolizáló *sülchon ajrécht*, sorrendben megelőzi a *maczó* és *mórajr*.

Csak szerény igények (maczó) és intenzív munka (mórajr) után érhető el a gondtalan jólét, a „sülchon ajréch!”

Ifjuságunk mindkét neme már szüleik házána! gyakorolják a jólétet megelőző feltételeket! A *maczó* szimbóluma töltse be hajadonaink lelkiállását és a *mórajr* jelképe irányítsa ifjaink ambícióját és akkor, ha a családi szentély (*szécher l'mikdos*) alapítására gondolnak, összekapcsolódik a szerénység a munkakedvvel (*kajréch maczó imórajr*) és utána feltétlenül következik a „*sülchon ajréch*”: a gondtalan jólét!

Neuvirth Testvérek

órás és ékszerészek
BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.

Brilláns, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegok, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vételek. Saját műhely. Brilláns, arany és ezüst beváltás.

SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA

Schwarz József Peszach, maczó, mórajr...

Ismert midrás következőt beszél. Cipóri városában megjelent a piacon egy gyógyszerárúró és azt hirdette: „Aki hosszú életet akar, jöjjön hozzam gyógyszerét vásárolni.” Természetesen az egész nép összecsuódlott és a csodaszerből óhajtott vásárolni. Erre ő zsebéből kivett és minden gyógyszer kivanónak átadott egy t'hillimet és rámutatott arra a bibliai igére: „Ki az, aki életet kíván, aki szereti a napokat, hogy lásson jót? Óríz nyelvedet a rossztól... távozz a rossztól és tégy jót.” (Mi hois hehofécz chajim...)

Ebben a kis elbeszélésben mély gondolat foglaltatik. Tudjuk, hogy az utóbbi időben óriásit haladt a gyógykezelés és a gyógyszerek száza gondoskodnak a betegek fájdalomainak enyhítéséről. Azonban feltűnő az a jelenség, hogy most sokkal több beteg van, mint ez előtt. Honnan magyarázható ez a különös dolog? Nyilván azzal, hogy az ember egészsége össze van kötve életmódjával és régi időkben az emberek egyszerűbben, természetesebben, igénytelenebbül éltek, nem hajhászták a fényűzést, és divatot, ezért nyugodtabbak voltak az idegek, az embernek jobb étvágya volt, szervezete is jobban funkcionált. És ezért egészségesebbek voltak az emberek, bár nem volt annyi gyógyszerük. A mai időben azonban az igények megszorodtak, az emberek nemcsak azért dolgoznak, ami szükséges, hanem sok főleg dologra törekednek, a fényűzés és a divat szükségletei igénybe veszik az ember erejét, idegeit és agyát, ami természetesen egészségi állapotát alássa, ellenállási képességét gyöngíti. Ezt így megállapítja már a híres magyarázó Don Jiczchok Abaranel. Tulajdonképpen ezt az igazságot akarja az idézett midrás tanítani. Az említett város lakosai nagyon fényűzően éltek, egész nap futkostak dolguk után, tönkretették idegeiket a szükségletek fedezésére szolgáló pénz előteremtésében és így természetes, hogy az egész nép tödült a piacra, amikor ez a gyógyszerárúró felajánlt nekik egy életmeghosszabbító gyógyszert. Az illető árus azonban tudta, honnan keletkezik az ő sok betegségiük és azért nem vegyi, hanem

erkölesi és szellemi gyógyszert ajánlott nekik, azt ajánlotta nekik — az ige értelmében —, hogy tartsák magukat távol a rossztól, tegyenek jót, azaz éljenek nyugodtabb, csendesebb és egyszerűbb életet. Erre tanít a peszách ünnep is. Amikor a peszácháldozatnál azt írja elő az Irás: „Csontot ne törjete össze belőle” akkor ez egyszersmind azt jelentí, hogy ember az étkezésben az egyszerűségre szoktassa magát és tartózkodjék a feleslegestől. A maczó maga is a szegénység kenyere, zsiradék nélkül készítve, tiszta vízzel gyurva. A mórajr, a keserűfi az egyszerű étkezésnek beszédes szimbóluma. Amikor tehát a szabadságról és megváltásról beszélünk ne felejtjük el, hogy ennek egyik előfeltétele az, hogy egyszerű, természetes, józan emberi életre neveljük magunkat.

Régi nagy rebek széderjénél...

A berdicsevi rabbi Lévi Jiczchokhoz egy széderestén tolvajok sompolyogtak házába. Azt hitték, észrevétlenül dolgozhatnak, mialatt a rebbe és házanépe a széder szertartásával lesznek elfoglalva. De mégis észrevették őket és lecsukták mögöttük az ajtót. A rebbetől megkérdezték, mi történik velük?

A rebbe így szólt:
— Jöjjenek be ide, hallgassák végig a széder, egyenek és igyanak!

Ezt közölték a tolvajokkal. Ők azonban, mihelyt kiengedték őket, rövid fogságukból, elfutottak.

A rebbe felállt a széder-től, az ablakhoz ment és a tolvajok után kiáltott:

— Halgassatok ide testvéreim, ha nem akarjátok a széder, szívesen tanulok veletek néhány misna-fejezetet.

Amikor ezt meghallották, még gyorsabban ellillantak.

Ekkor így szólt a rabbi a széder egybegyűltjeihez:

— Miért is mondtam nekik, hogy misnát akarok tanulni velük?! Bizonyára éleseszü emberek, akik inkább talmudot akarnak tanulni és a hozzá való kommentárokat. Persze, amikor azt hallották,

hogy misnákkal akarom traktálni őket, ez derogált nekik és elfutottak...

Ugyancsak a berdicsevi caddiktól származik ez a kedves és megejtően bájos mondás, amelyet a szédernél magyarázott:

— A Tórában olvassuk: „En vagyok az Ur, a te l'tened!” Ezt a mondást így kell értelmezni: l'ten így szól a caddikhoz: En vagyok az Ur, én a tiéd vagyok és végrehajtom a te parancsodat. Ezért van az, hogy l'ten határoz és a caddik megemissíti a határozatokat, a caddik határoz és l'ten teljesíti az ő határozatait.

Rabbi Dov Beer, a nagyhírű mezericsi maggidnál a chósíidok körülülték az asztalt és csillogott a szemük, amikor a széder első része után aranytálakban hozták a peszáchi ételeket. A rebbe meglátta ezt és a leves szűresőlése közben megállott:

— Azt hiszitek, úgy jó és könnyű dolog caddiknak lenni és vezetői állásban élni? Higyjétek el nekem, nehéz és fáradságos az én hivatásom. Mert tudjátok meg, hogy az igazi caddik szíve mindig a világ véreben lebeg és az egyes ember gondja és fájdalma állandóan végighullámszik ezen a szíven.

És ekkor hirtelen elhallgatott. Hívei lesték, hogy mit fog tovább mondani. Kiszárvatva azután nevetve megszólalt:

— Kivánom a gonosz embereknek, hogy l'ten világosítsa meg elméiket, olyanaira, hogy caddikká váljanak...

Rabbi Chajim, a nagy szanzi caddik állandóan betegeskedett, mégis szent lelkesültséggel tanult, imádkozott, hirdette a vallás igazi, l'tenhez vezető tanait. Orvosai betegsége miatt eltöltötték a mórajr (keserű füvek) élvezetétől. A caddik a széderestéken így cselekedett:

Kezébe vette a torma fejét és így kezdte az áldóimát:

— Ime készen állok arra, hogy a keserű füvek parancsát teljesítsem!

A körülötte ülő chósíidok megijedtek, mert tudták, hogy az orvos a legszigorubbán eltöltötte a torma evését, és azt mondotta, hogy egy fél tojánsyi torma, amit muszáj enniük bizonyára halálát okozná a caddiknak. Mégsem akadt senki közöttük, aki zavarta volna a rebbet szent cselekedetében. Döbbenve hallgatták, amikor az áldóimát folytatta:

— Áldott légy te l'tenünk, világ királya, aki megszentelt bennünket és parancsolatai által megparancsolta...

Nem úgy folytatta, ahogy az áldóima befejeződik, „hogy együnk keserű füveket”, hanem így végezte:

...hogy óvjuk meg életünket... És ezzel letette a tormát az asztalra.

Tavaszi ujdonságok

Kosztüm, kabát és ruhaanyagok, mosókélmék, **különleges selyemanyagok**, elsörendü külföldi és belföldi gyártmányok, nagy választékban

Binét és Barna szövet és selyem-
áruházában

Budapest, V., Deák Ferenc u. 18. Telefon: 81-7-00

Az igazi chómecz...

A kassai toronyóra, már jóval el-
ütötte a delet, midőn egy kisebb vendég-
lőbe betérve, egyik asztal mellé letele-
pedtünk, hogy a kora reggel óta foly-
tonos járkálás fáradalmait kipihenhes-
sük. A vendéglőben, mint minden szerdai
hetivásáron, nagy a sűrűség-forgás, de kül-
önösen most, pár nappal peszach előtt
ugyancsak élénk és mozgalmas az élet.
Mind vidéki kereskedők, többnyire fű-
szeresek, akik a peszachi áru bevásárlá-
sát személyesen intézik el, hogy annak
szigorú megbízhatóságáról a helyszínen
győződhesse nek meg. A vendégek közt
feltűnik egy csinosan öltözött, jó megje-
lenésű fiatalember, aki, mint a ruszinszói
Baltsüve vonja magára a társaság figye-
lmét és akinek érdekesen jellemző törté-
netét, figyelemmel hallgatják.

— Gazdag és vallásos szülők egyet-
len gyermeke vagyok — kezdé elbeszél-
lését a fiatalember —, szüleim szigoruan
vallásos nevelésben részesítettek. Egész
22 éves koromig a jesivában tanultam és
azóta apám üzletében segédkezem, de
minden nap folytatnom továbbra is a ta-
nulást és apámmal, ki egy elismert tal-
mid-chóchem, minden este több órát ta-
nulok. Szüleim, úgy a tanulóssal, mint
vallásos életmódommal megvoltak elé-
gedve és én voltam a legboldogabb, hogy
nekik ezzel örömet szerezhetek. Pár hó-
nappal ezelőtt azonban, egy véletlen kö-
rülmény által minden megváltozott, mely
szüleimnek öröm helyett — sajnos — fájdal-
mat okozott. Az újságok nagy rek-
lámmal hirdették, hogy Avigdor „Ha-
meiri“, palesztinai költő, egy este Nagy-
szöllősen előadást fog tartani. Barátom
rábeszélésére elhatároztam, hogy elme-
gyek az előadásra, ámbar apám, aki Ha-
meirit még itthonról ismerte, lebeszélte er-
ről. A kíváncsiság azonban erősebb volt
nálam és ezegyszer nem hallgattam
apámra, amit persze később keservesen
megbűnhődtem. Hogy mit mondott és mi-
ről beszélt Haméiri, erről Önök is tudomást
szereztek az újságok révén. Ez az
apikojresz nem állotta, Izraelnek évezre-
dek óta féltve őrzött, legdrágább kin-
csét a sárba tiporni, vallásos törvényein-
ket frivol módra kigunyolni és a „Kiczür
sülchon örüch“ szerzőjét, cinikus ironiá-

val, „Slojmele“ Ganzfriednek aposztro-
fálni... Szavai akaratom ellen beették
magukat lelkembe: Az imánál, tanulá-
nál és minden miczvó gyakorlásánál, ké-
telyeim támadtak, vajjon tényleg százszá-
zalékos igazság rejlik-e bennük és
nincs-e némi létjogosultsága, akár egy
porszemnyi mértékben, a Hameiri-féle
nézeteknek is...? Eleinte persze csak
magamban gondolkoztam így, de lassan-
lassan annyira megszoktam, hogy kéte-
lyeimnek néha-néha mások előtt is kife-
jezést adtam, melynek folytán környezem
részéről üldözéseknek voltam kitéve.
Különösen apámnak okoztam fájdalmat
ezzel, mert minden reménysége, amit be-
lém, mint egyetlen gyermekébe helyezett
czálat szerteoszlott.

— Egyszer dühében azt mondta nekem:
Bárca megjelenne neked R. Salojmo s
fejedből kiverné a tévnanokat.

— Egy este nem csukódtak álomra
pillám. Éjféli fel elaludtam, de nem volt
benne köszönet, mert rémes álom volt.
Álmomban, Erev peszách előestéje lehe-
tett, mert egy középtermetű, ősz-sza-
kállú ember jelent meg előttem és **hav-
dole**-gyertyácskákkal kezében intett ne-
kem, hogy a chómecz eltakarításánál neki
segédkezzem. Kérését teljesítve követ-
tem őt helyiségről helyiségre, amíg a ta-
lált chómecot eltakarítottuk. Mihelyt ez-
zel elkészültünk, kért engem, hogy tekin-
tetemmel gyenge szemekre, én mondtam el
helyette a szokásos „Kol chamiro“
(Mindén kovászos... megsemmisítettnek
tekintendő.) Kezembe vettem az ima-
könyvet és mondtam: „Kol Hameiri...“
Erre hirtelen félbeszakított, hogy nem
jól olvastam és mondtam ismét előlről. A
szöveget ismételve, mondtam: „Kol Ha-
meiri...“ De itt mérgeesen elkapta az
imákönyvet és egy másikat adott a ke-
zembe, szigoruan megparancsolta, hogy
nagyon vigyázzak, hogy helyesen olvas-
sam a szöveget. De én harmadszor is
„Hameirit“ olvastam „chamiro“ helyett,
mire kezét felemelve, olyan hatalmas
két pofont kent le arcokra, hogy fájdal-
mamban felsikoltottam és sirva kérdez-
tem, hogy miért tette ezt velem...?

— Eddig tartott az álom, mert ügylát-
szik, hogy sikoltásomra a ház nép is fel-

riadt, mivel szüleim, ágyamhoz rohantak
és engem felkeltve érdeklődtek álom
iránt. Restelve bár, mégis tanácsosnak
véltém álmodat előttem feltárni, mire
apám megnyugtatót és én ismét elalud-
tam. Reggel apám látva nyugtalanságo-
mat, azt tanácsolta, hogy menjek egy
nagy rabbihoz, hogy fejtsen meg álmodat.
Örömmel fogadtam meg tanácsát és még
aznap elbeszéltem egy nagy embernek
álmodat, valamint annak előzményeit.
Álmod azt jelenti — felelt rövid gondol-
kozás után a rabbi, — hogy apád kíván-
sága szerint megjelent álmodban Reb
Slojme Ganzfried és megkísérelt téged a
helyes útra visszatéríteni. Midőn ez nem
sikerült, minthogy a „Kol chamiro“ he-
lyett harmadszor is „Kol Hameiri“-t ol-
vastál, jelezve ezzel, hogy te továbbra
is eme tévnanok mellett akarsz maradni,
ezt látva, radikálisabb módszerhez fo-
lyamodott, s valóban kiverte fejedből té-
vedéseid...

— Az álom megfejtését nagy öröm-
mel fogadtam és kértem, adna nekem
utasítást, hogy bűnös tévedéseimre veze-
kelhessem... „A tsüve egész egyszerű
— mondá — közeledik Niszon hónapja, a
chómecz-eltakarítás ideje és ezért legelső
kötelességed, hogy a Hameiri-féle tév-
nanokat, ami tulajdonképpen az igazi chó-
mecz, távolítsd el magadtól, úgy, hogy
szorgalmasan tanulj és főleg **müszor**-
könyveket tanulmányozzál; megtevé-
dett barátjaidtól viszont távolodj el tel-
jesen... a többi majd magától fog be-
következni...“ A rabbitól elköszönve
mindenről pontosan referáltam apámnak,
aki nagyon megörült a dolog ilyen fej-
lődésének és megígérte, hogy a müszor
könyvek tanulmányozásánál örömmel ve-
lem tart és ezzel helyreállt a béke.

... Amint a fiatalember befejezve el-
beszélését, egyöntetileg megállapítottuk,
hogy az valóban érdekes, nem minden-
nap történet és hangoztattam, hogy ér-
dekessége miatt, ha megengedi, leközölte-
tem a „Zs. U.“-ban, amit készséggel meg-
engedett, de kikötötte, hogy csak a neve
mellőzésével... (Guttman József (Torna)

x 73 EVE megbízható, jó és olcsó
áruival szolgálja ki hittestvéreit *Kozma*,
a kalapos. A nála vásárolt kalapot egyszer
ingyen kiciszítja. Károly körút 3. (Sar-
kon).

Butorok:

kombinált szekrények, rekamierek, hangulat-
lámpák, hálók, ebédlők, uriszobák, konyha- és
előszoba-butorok, kárpitosáruk nagy választékban

Olcsó árak.

RENNER TESTVÉREK butornagykereskedők VI., Nagymező-u. 31
Szombaton zárva. Fizetési kedvezmény. Fióközlét: Nádor-utca 21.

Dr. Reich Sándor: Peszachi gondolatok

„En kol chódos táchász hasemes
— nincsen semmi egészen új a nap
alatt.“

Ennek a filozófikus mondásnak iga-
zát érezzük mi zsidók, lépten-nyomon
hatványozott mértékben.

Leülünk a széderhez, hogy megem-
lékezzünk egykori egyiptomi rab-
szolgaságunkról, hányattatásunkról,
szenvedéseinkről, lealacsonyításunkról
és mondjuk, „*selaj echod bívod omád
oténü lechállajszenü* — nemcsak egy
ellenség támadt ellenünk, hogy eipusz-
titson“. Mult időben mondjuk, mintha
a jelen mentes volna mindezekről, és
sajnos a legújabb események arra
tanítanak bennünket, hogy a korom-
sötét középkor eseményei reproduká-
lódnak más és más alakban, de ve-
eredményben ép oly gyűlölettel, em-
bertelenséggel és állatias böszültséggel,
mint hajdanta. És e sűrű, sötét
éjnek vihardühöngései közepette egy
reményünk van csak, egy reményünk,
amely nem emberek támogatására tá-
maszkodik, hanem arra, aki kegyel-
mességében vezetett bennünket mind-
máig („*vehakodajs bóriuch hü maczi-
lénü mijódóm*“) és megmentette Iz-
ráelt azoknak karjaiból, akik meg-
semmisítésére törekedtek.

Ámde ezt elrendő, vizsgáljuk meg
magunkat, vajjon méltók vagyunk-e
ezen legfelsőbb oltalomra és mit kell
tennünk, hogyan kell élnünk, hogy
I'ten kegyét megkaphassuk? Szent-
írásunk mindenre ad választ nekünk.
Nyissuk fel hát ott ahol a szabadság

**Minden gondos
háziasszony**

ma már csak orth. kóser **מבשר**

„MANNA“

cikória kávé használ.
Két orth. rabbinátus felügye-
lete alatt készül. Szám-
talan rituális háztartás nem
használ más gyártmányt.

Gyártja:

Fodor Jakab és Tsa
Budapest, X. Maglódi-ut 17.
Kapható minden fűszerüzletben.

ünnepeén szól hozzánk: „*S'chajro ani
v'nóvo b'najs Jerusólajim* — fekete
vagyok és mégis kedves, Jeruzsálem
leánya“, „*k'oholé Kédor, kij'rajsz
S'lajmaj* — akárcsak Kédor sátrai és
Salamon szőnyegei“. Így énekel hoz-
zánk a tavasz szent és magasztos ün-
nepén a böles király az ő „Énekek
Éneké“-ben.

Milyen ellentmondás rejlik a zsidó-
ság e karakterizálásában első pillá-
natra! Azonban, ha mélyebben tekin-
tünk, meglátjuk, hogy e kép fény- és
árnyoldalaival nagyon is találó Iz-
ráelre épügy viszonyát a környezeté-
hez illetőleg, valamint saját történe-
tének mérlegelésében.

„Sötéten feketéllett körülöttem
Egyiptomban“, (*S'chajro ani b'mic-
rajim*), amidőn a szabadság riadója
megharsant és amint azt Jechezkel
proféta jellemzi: „Makrancosak vol-
tak velem szemben és nem akartak
hallgatni reám“. Be voltak hálózza az
egyiptomi bálványimádás fertőjébe és
az i'teni jóság, napja sugaraival nem
tudott keresztül törni a sötétség sű-
rűjén. A nyomorult lelkek le
voltak nyugozva, meg voltak tépázva,
a szellem megfoszta, szárnyait bon-
tató őserjétől. Azonban „*v'novo
ani b'micrajim*“, nemsokára Egyip-
tomban is világgossá, fény és tiszta
világnézet lett osztályrészem, mert
győzött bennem a benső, természetes
őserő, amely ki nem halt, amely csak
szunyadozott bennem és amelyet
csak fel kellett rázni, letargiájából fel-
ébreszteni. Ezen élesztés után kész
voltam odaadni életemet „*b'dam pe-
szach üv'dam miloh*“ a peszacháldo-
zatnál a szabadságért, amelyet el-
érendő voltam és a szövetség megpe-
csételésével a tradicionális, tiszta, ma-
gasztos ősi vallásért.

Mindig újból és újból ismétlődik
meg, csak alakjában változatosan, R.
Jiczchok példázata: Egy nagyvárosi
embernek volt egy néger szolgálója.
Ez kiment egy szép napon a forráshoz
vizet merítendő. Többek között azt az
újságot mondja társnőjének, hogy
holnap az ő gazdája elválik feleség-
től és őt veszi el helyébe feleségül.
Ez meghökkenve hallja az újságot és
kérdi, vajjon milyen okból teszi ezt?
A válasz az volt, hogy a gazdája ne-
jét kormos kezekkel pillantotta meg.
„Te csacsi — mondá amaz — vigyázz
csak jól arra, hogy mit beszélsz. Gaz-
dád válni akar feleségétől, mert kor-
mos, beszennyezett kezekkel látta és
téged akar helyébe elvenni, aki fekete
vagy tetőtől-talpig, születésed óta?!“

Ez a viszony áll fenn a zsidó és a
mai világ között. A világháború okozta
rettenetes s gyógyíthatatlan kaosz ho-
nol még mindig a világon. És amidőn
a mézárálás kezdetét vette, senki sem
akart a bűnös lenni, senki sem akarta
magán nyugodtatni az „okozó“ mel-
léknevet és *kerestek bűnbakot*. Feketé-
k, sötétek voltak úgyszólván mind-
annyian tetőtől-talpig, az elsőtől az
utolsóig, a hatalmastól a gyengéig, a
magastól az alacsonyig, feketék vol-
tak a mohó, csillapíthatatlan vágytól
ország és hatalom után. És kit
szemeltek ki bűnbaknak? Kit mást,
mint bennünket? Kit mást, mint a
zsidó közösséget? És most azok, akik
a rettenetes és gyógyíthatatlannak
látszó, állapotnak okozói voltak azok
a sötét néger az kiáltják reánk,
hogy nézzétek csak azoknak kezeit
milyen szurkosak, milyen feketék. Ők
idézték elő a *világforrongást* a *szere-
ncsétlen állapotokat* és *másokra, ártat-
lanokra mutatnak ujjajkkal*, ahelyett,
hogy meggondolnák, vajjon nem-e el-
sősorban nekik lehetne odakiáltani:
„csak vigyázz te a magad beszédére,
söpörj a magad háza előtt.“ Feketé-
nek nevezed az én kezemet és te ma-
gad egészen fekete vagy, aki az egész
világot feketeséggé, sötétséggé, sze-
renecsétlenségbe borítani segítetted.

Nem szabad azonban elfelednünk,
hogy ez a jellemzés „*S'chajro ani
v'novo* — fekete vagyok, de amellet
kedves“ a magunk történetében is
frappánsan beválik. Mert valójában:
S'chajro ani b'maaszaj — fekete va-
gyok a magam teteteiben“, de „*v'nóvo
bemaaszé avajszaj* — kedves, őseim
tettei révén“. Ez annyit jelent, hogy
fekete vagyok, akkor, ha magamat
egészen a magam sugallatától, a sa-
ját eszemtől vezettetem, el-
szakadva minden tradiciótól. Azonban
kedves vagyok, ha a multnak fényes
példáitól, történetünk kiváló alakjai-
tól vezettetem magam, akik sohasem
fognak elsötétülni, hanem mindig
fényben tündökölni évezredekken át,
időtlen időkig.

Igen tisztelt vevőink tu-
domására hozzuk, hogy

szesz- és élesztő-gyárunk

a budapesti orth. rabbi-
ság állandó felügyelete
alatt áll és ellenőrzése
mellett költjük meg éven-
ként a Chómecz-eladási
szerződéseket.

GSCHWINDT-féle Gyár Rt.

BUDAPEST, IX. IPAR UCCA 15—21

Telefon: 35—0—03.

Peszachnak bizakodó himnusza

Irta: SCHREIBER SÁMUEL

Az ünnep hetedik napján felhangzik templomainkban a „Siro”, az ének amelyet a kiszabadult nép zengett a Vörös tengeren való átkelés után az ő Megváltójának, az egyetlen I'tennek. A héber szöveg szerint (josir) az ének nem a multra, hanem a jövőre vonatkozik: a Siro nem a múltnak dicsőségét zengi, hanem a jövőnek a himnusát. Jelenti a most egyelőre győzedelmeskedő rossznak, gonosznak és bűnnek jövőjének megszűnését és a nagy szellemi igazságok végleges győzelmét. Ez a remény ad erőt közösségünknek, hogy üdésében megmaradjon és a jövő himnusát tudja zengetni. A midrás következőt panaszozza Izráellel: „Világ ura, a lélek, amely téged dicsőít, vajjon meddig lesz még porba sújtva?” Erre hangzott az i'teni felelet: „Bizony mondom nektek, ha következik a megváltás és lelkeitek örvendezők lesznek.” Híven fejezi ki a mi helyzetünket a bölcseknek e szava. Lelkünk himnuszt zeng, pedig a porba van taszítva, a lealázások, szenvedések porába, a gyűlölet mocsarába. Hogyan hangozzék fel a „Siro”? — kérdejük reszkető lélekkel. Az i'teni szó azonban azt hangoztatja felénk: Elkövetkezik a próféták által hirdetett megváltás és akkor az optimisztikus remény valósággá lesz. Ez a bizalom telíti a szentség szellemével az ünneplő Izráelt és ez ad neki erőt, hogy porbasújtva bár, mégis hangoztassa a jövőnek dalát, a reménynek Siro-ját...

A miskolci jesiva kuratoriumától

Jesivánkban a nyári szemeszter Ijor hó 4-én veszi kezdetét.

Jelentkezni lehet Niszon hó 17-ig. Auszterlitz Sámuel főrabbi úrnál. Bizonyítványok mellékelendők. Későbbi jelentkezéseket nem veszünk figyelembe.

Dr. Stern Salamon: Zsidó bölcsélet

Az ezennel megkezdődő cikksorozatban foglalkozni kívánunk a zsidó filozófia azon nagyjaival, akiknek a Tóra és talmudi bölcsek szava szent volt, akiknek írásaiban az igazi, ősi zsidó hittől való el-távolodást nem találunk.

I.

Alexandriai Philó

Már a rendes időszámítás előtti 3-ik században élénk szellemi élettel találkozunk az akkori zsidóság központjában, Alexandriában. A *septuaginta*, a Tórának hetven zsidó bölcstől történt görög nyelvre való lefordítása, kiindulópontja volt annak az új áramlatnak, mely a görög műveltségnek és a görög bölcseletnek a zsidóság körében való elterjedését eredményezte. Zsidó hitnek és tudásnak az egész világon megbecsülést szerezni — ez volt az akkori zsidóság egyik főcélja és ennek elérésére nagyszerű eszközként kínálkozott az akkor még virágzó görög filozófia, amelyet most már csak zsidó talajra kellett átültetni, hogy ezáltal az eredeti zsidóbölcselet idegen köntösben ugyan, de mégis a maga eredetiségével sugározza be az egész világot. A szetszört egyes törekvések idővel egyesültek és *Philóban*, az alexandriai zsidóság egyik vezetőjében találtak méltó képviselőre.

Philó hosszú időn át bölcseletek és történészek vitáját képezte. Sokan *Philóban* az *aufkláristák* apostolatát vélték felfedezni, igen sokan viszont a tiszta zsidó, farizeus csoporthoz sorozzák őt. Részünkre mindenesetre mértékadó a „*Meajr énájim*” szerzőjének véleménye, aki kijelenti, hogy „ki-ki aszerint bírálja el, amint írásainak hatása alatt helyesnek tartja” (*Imré vino, 6. fejt.*); nekünk elegendő a *Joszifon*-nak Philót dicsőítő véleménye, ahoz, hogy érdemesnek és méltónak tartjuk Philó bölcseletét a megismerésre, nem szólván arról, hogy maga az alexandriai zsidóság, elnyomatása óráiban, érdemesnek tartotta őt az uralkodóhoz menesztett zsidó küldöttség vezetőjévé kijelölni és nem hiába, mert csoda történt — írják róla — a bösz uralkodó életét saját katonáinak fegyvere oltotta ki.

Philó vajmi keveset érthetett a héber nyelvhez, amelyet az a tény látszik bizonyítani, hogy összes műveit görög és latin nyelven írta meg. Hiszen nem is járhatott el másképen, ha azt akarta, hogy műveit szélesebb rétegekben olvassák, ami — mint említettük — az akkori bölcsek főcélja volt.

Ahoz azonban, hogy hatását el ne tévessze és teljes sikerrel világgá hirdethesse a zsidó gondolat magasztosságát, a Tórában rejlő mély etikai tanúságokat és az igazi zsidó világnézet nagyszerűségét, szükségesnek tartotta, hogy a Tórához írt kommentárjaiban az allegória, a szimbólum is méltó helyet foglaljon el. Részére, amint azt a *Zohar*-ban is látjuk, nélkülözhetetlen kellék a Tóra belső, mélyebb értelmének felismerésében az allegória, a hasonlat. De minden erejével azok ellen fordul, akik a Tórában csak a szimbólumot akarják megtalálni, akik a Tóra reális, történelmi alapját, törvényeinek örök-érvényűségét kétségbe merik vonni („*De migratione Abrahami*” c. művében). A szimbólumra neki csak annyiban van szüksége, hogy ennek segítségével a zsidóság belső, erkölcsi értékeit kivétítse, felső, metafizikai régiókban mozgó filozófiájának körvonalait megrajzolja és ezáltal a zsidó gondolatot érvényre emelje.

A szimbólumok apró láncszemenként kapcsolódnak egymásba és fokozatosan felépítve az elvontságba a misztikumba nyúlnak át és kitermelik Philó

Midras-legendák

Rabbi Jehudó Hanósi egy ízben előadást tartott és észrevette, hogy a hallgatói elaludnak. Ekkor föl akarta ébreszteni a figyelmüket és így kiáltott:

— Egyiptomban élt egyszer egy aszszony, aki egyszerre hatszázezer gyermeket szült!

A hallgatók csodálkozva riadtak fel. Ekkor így szólott Rabbi Jehudó Hanósi:

— Jajcheved, a Mózes anyja volt az. Mert Majse rabbenü hatszázezer zsidót mentett ki Egyiptomból a szabadságba, így tehát ő egymaga hatszázezer emberrel egyenlő.

Egy pogány római egyszer ezt kérdezte Rabbi Jósua ben Korchtól:

— Miért beszélt I'ten Mózeshez épen egy túskebokorból?

A rabbi így válaszolt:

— Ha Jánoskenyérifából, vagy egy sikomora-cserjéből beszélt volna, akkor ugyanezzel a kérdéssel állottál volna elő. De azért megmondom néked. Azért túskebokorból, hogy megtudd: nincsen ezen a világon semmi olyan, amiben ne élne az I'ten dicsősége. Még a túskebokorban is.

„Minden fiugyermeget, aki ezentúl megszületik, a folyóba hajtsatok” hangzott Fáraó ukáza.

Rabbi Chonon mondotta:

— Izráel i'tenifől leányai ellenszegültek Fáraó parancsának és minden erejükkel igyekeztek megmenteni a gyermekeiket. Amikor Fáraó pribékjei jöttek, hogy elhurcolják őket, akkor a gyermekeket a házaik titkos pincéibe rejtették. Ekkor azonban az egyiptomiak a zsidók lakásaiba hozták a maguk gyermekeiket és addig csipkedték őket, amíg hangos sírásra fakadtak. De amikor a rejtékben elbujtatt zsidó gyermek megfalloha kis pajtásának síró hangját, akkor ő is vele sírt. Így aztán az egyiptomiak rájuk találtak, elhurcolták és a folyóba hajították őket. Azon órában így szólott a Szentséges — dicsértessék — a szolgálattevő angyalaihoz:

rendszerét, amely platói, pythagorai és sztoikus fogalmak zsidó tornába való öntésében találja meg lényegét. A leglényegesebb fogalom, amely körül a philói bölcselet forog, amely felé minden elméleti és etikai érdeklődése irányul, — az az I'ten fogalma. I'ten szelleme a világ fölött transzcendentális magasságban lebeg. I'ten lénye annyira fölötté áll minden emberi végességnek, hogy semmiféle név, vagy tulajdonság azt meg nem nevezheti vagy jellemezheti. I'ten lénye a legeslegtökéletesebb, túlnan minden emberi fogalmon, mellyel az eszményi jót, vagy szépet megjelölhetjük. Mi emberek csak I'ten létét, de nem mikéntjét foghatjuk fel. Már most felveti a kérdést, vajjon, hogy is lehetséges az, hogy I'ten a maga világfölköttségében ezt a világot megteremtette, a legtisztább szellem, hogy nyúlhatott ily szennyes anyaghoz? És hogy ezt a tátongó szakadékok I'ten és anyag között áthidalja, új formába önti a „logos” régi fogalmát.

I'ten különböző közvetítő erők megteremtésével megtalálta azt az összekötő kapcsot, mely közte és a világ között átmenetet képez. Ezeknek a közvetítő erőknek legmagasabbika a „logos”, az i'teni bölcsesség, a gondolat, a szó, amellyel I'ten a világot megteremtette. A teremtő szó „*Vájmer Hasém*” a világlét forrása. Ennek a „logos”-nak azután sok erő van alárendelve, amelyek mind-mind felsőbb immateriális lények, mint pl. a halhatatlan szellemek és az angyalok. A „logos” a maga teljességében a gondolatok középpontja és ez a „logos” az érzékeinkkel felfogható világban lebeg, mint I'ten bölcsességének megnyilatkozása. Magának a világ tökéletlenségének főoka az anyagban rejlik, amelyhez nem méltó, hogy általa és benne az i'teni erő a maga tökéletességében kifejezésre jusson. Látjuk tehát az anyag és szellem dualizmusát. Ez a felfogás, amellyel még igen sokszor fogunk találkozni, itt Philónál különös jelentőséget nyer az emberi lény elemzésénél is.

Teste és a hozzákötött alacsonyabbrangú ösztönök folytán az ember az anyagi, érzékelhető világhoz tartozik, de lelke, szelleme, értelme, amely a „logos”-nak az i'teni szellemnek a folyómánya, a felsőbb, anyagtalán világból való. A test kínos börtön a lélek számára, melynek minden igyekezete, az anyag rabláncait széttepní és felszállni azokba a magasságokba, ahonnan elszakadt. Az ellentét, tehát, mely I'ten lénye és a világ között fennáll, megtalálható az emberi test és lélek között is. Ez a gondolat mindig visszatér és tiszta zsidó jellege a Talmudban és Midrasban is kimutatható. (B'róchajsz 10.)

Ez a gondolat különben Philó etikájának is irányt szab. Az ember főfeladata a szenvedélyek elleni harc. A lélek az alantas szenvedélyek legyűrése által fokozatosan emelkedik, addig, míg elérte a tökéletesség legmagasabb fokát. De hogyan érhető el, ez az átszellemülés? Csak a hit által!

Minden tudomány csupán segédeszköze maradjon az embernek ahoz, hogy hitében megerősödjék, legfőbb igyekezete odairányuljon, hogy benseje I'ten szent templomává váljék és akkor elérje lelke idealizálását, amely mellett minden emberi akarás és gondolat, minden mulandó szenvedély háttérbe szorul; prófétai magasságba emelkedik.

ahol az egyes ember már testétől megszabadul és csak I'tennel olvad egybe, elragadja a tiszta átszellemülés: az *extázis*. A tökéletességnek ezt a fokát érte el Ávrohom, Jiczchok, Jákaiv és elsősorban Majse rabbenü. Ezek átszellemült-ségükben I'ten közvetítő erőivé váltak.

Philó egész bölcseleti rendszere óriási hatással volt utókorára. Vallási hagyományokat egy magasabb filozófiai rendszerbe foglalni, tőle tanultak a keresztény dogmatika szerkesztői, az evangélium apostolai.

Legjobb és mégis Legolcsóbb

orth. kóser של פסח csokoládé (mogyorós is)

1/6-os és 1/10-es táblákban, legfinomabb kivitelben. Elsőrendű cukorka, desszertek és különlegességek.

WEISZ MÓR

keksz, kétszersült s süteménygyárában

Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: 42—3—65.

של פסח - CUKOR

az orthodox hechsere reflektáló hitű hazai zsidóság részére ez évben is Központi Irodánk irányítása mellett készült. Ezt a felragasztott vignetták tanúsítják.

A cukor gyártása ezévben is a **SELYPI CUKORGYÁR R. T.-nál** (Budapest, V., Zrinyi-u. 14.) történt, SILBERSTEIN DÁVID váci főrabbi vallási főfelügyelete alatt.

Központi Bizottságunk rabbikollégiumának legutóbbi vallási döntése szerint, az orthodox hívek csak olyan kereskedőknél szerezhetik be Sel Peszach-cukor szükségletüket, akik üzletükben kizárólag ezen központi felügyelet alatt készült cukrot árusítanak, nehogy az esetleges elcsesülésből, vagy összekeveredésből vallási tilalomszegések keletkezessenek.

A magyarországi autonóm orthodox izraelita hitfelekezet.

Központi Irodája (VI., Eötvös-utca 19.)

Tehillim 23

*I'ten te vagy gondos őrzőm
Te alkottál engemet
Csörgedező hús patakhoz
Te vezérléd életemet.*

*Neved: jóság és bölcsesség;
Lelkem sejtí lelkedet
Ami te vagy, az vezérel
Engem is: a szeretet.*

*Imbolygok a zord halálnak
Élet útján szüntelen
Féljek-e hát a gonosztól?
Uram! hisz te vagy velem!*

*Mellettem vagy! ah e tudat
Megvigasztal engemet.
Irgalomnak edesatyja
Te vidítod lelkemet.*

*Terített asztalt adsz nekem
Borral teli serleget
Törhet életmre ellenség,
Te el nem hagysz engemet.*

*Kegyelmednek tengerébe
Fürdözöm én szüntelen
Végzetellen jóságodat
Templomodban hirdetem.*

A. Gy.

Peszachi humor

A világhírű ropschitzi Rabbi Naftoli egy ízben Sabbosz-hagodajlkor tartott nagy drosoja után nagyon fáradtan érkezett haza. A rebbezin nagy kimerültségének okairól érdeklődött, mire a rabbi azzal válaszolt, hogy nagyon nehéz drosoja volt, hogy felhívja híveit, a szegények peszachsükségleteinek ellátására.

— Erté-e el legalább valamelyes eredményt? — kérde a rabbiné.

— Igen, az eredmény egyik felét elértem — válaszolt a rabbi — szegényeim hajlandók adományokat elfogadni, csupán az kétséges, hogy jobbmódú híveim hajlandók lesznek-e adakozni.

Egy alkalommal azon kérdéssel járult rabbijához egyik híve, hogy szabad-e az *árbá kajszej*-ba bor helyett tejet önteni?

— Miért akarsz te tejet használni bor helyett, talán beteg vaiaki?

— Nem, hanem a mai viszonyok között nekem nagyon drága, bort vásárolni.

A rebbe erre 10 pengőt adott neki, ami nagyon rosszul esett a párbeszédet végighallgató rabbinának. Amidőn emberünk eltávozott, meg is kérdezte férjét, miért adott neki 10 pengőt akkor, amidőn 2-3 pengőért elláthatna volna teljes horszükségletét szederre.

— Bizony — válaszolt a rabbi, — ha

egy zsidó ember ilyen kérdéssel jön, akkor valószínű, hogy nem telt neki peszachra húst vásárolnia, mert hiszen nem lehet elképzelni egy zsidó emberről, hogy az húst egyen és tejet igyon egyszerre és ezért adtam neki tíz pengőt, hogy hússzükségletét is tudja fedezni.

Egy gazdag, de fukar zsidó ül a szédernél családjával. A tíz éves kis kérdező befejezi a *Ma nistano* négy kérdését, de nem áll meg, hanem int hogy akar még valamit mondani.

— Mit akarsz még? — kérdi az apja.
— Még van egy ötödik kérdésem — feleli a fiú — *Ma nistano*, miért különbözik ez az éj a többi éjszakától, hogy más-kor, ha bejön hozzánk egy szegény ember, elküldöd üres kézzel, szidalmakkal, ezen az estén pedig *hangosan* kiáltod, hogy „*kol dichfin jészé vjéchalj* — aki éhes, jöjjön és egyék!”

— Erre is — feleli az apa — megadja a választ a Hagada első bekezdése: „Rabszolgák voltunk Fáraónál Egyiptomban...” És mi tanulhatunk Fáraótól. Epp úgy, mint Fáraó ígért, de nem váltotta be (*má Páráj gajzer v'énaj m'kajém*) mi is bátran ígérhetünk, de azért még nem muszáj beváltani! ...!

A PUTNOKI JESIVÁBAN
a tanulás Rajs-chajdeskor veszi kezdetét. Az odautazni szándékozók jelentkezzenek főt. TEITELBAUM HEIMAN fő-rabbi urnál. Menza van.
A JESIVA VEZETŐSÉGE.

A német helyzethez

Berlinben a zsidó kisdedóvók egyelőre be vannak zárva. Az *ujkölni* körházban 14 zsidó orvosnak felmondtak. Mainzban igen szép szabadság-émlékszobor állott, amelynek művésze és megalkotója egy Elkán nevű zsidó szobrász. A Hitler uralom beköszönésekor a szobrot széthordták. — *Gleiwitzben* az összes törvényszéki helyiségekbe berontottak a terrorlegények és minden ott található ügyvédet és bírót bántalmaztak. Ebből az alkalomból a 70 éves Kochmann igazságügyi tanácsos súlyosan megsebesült. — A *bajor* hitközségek szövetsége nyilatkozatot küldött Bajorország mostani diktátorához, *Epp* tábornokhoz, amelyben hangsúlyozzák a német hazához való hűségüket és sajnálatukat fejezik ki, hogy a nemzeti felbuzdulás a zsidóság ellen irányul. Hivatkoznak a zsidó elesettekre, a zsidók alkotmányosságára és kijelentik, hogy ők is részt akarnak venni a birodalom felvirágoztatásában.

A kormány nem tűr horogkeresztes kilengéseket

A hét folyamán olyan hírek érkeztek Debrecenből és környékéről, hogy felelőtlen egyének hiszékeny embereket igyekeznek beugratni horogkeresztes akcióban való részvétellel.

Az elterjedt hírekre tekintettel *Keresztes-Fischer* belügyminiszter a következőket jelentette ki:

— Ugy látom, hogy ezzel az ügyvel kapcsolatban túlzott hírek kerül-

tek forgalomba. Én mindenesetre annyit mondhatok, hogy

a kormány semmiféle kilengésszerű megmozdulást nem enged meg. Rajta tartom a szemem ezeken a dolgokon. Mindenütt vannak kalandos hajlandóságú emberek, akik hajlamosak arra, hogy zavart keltsenek, de ismétlem, minden kilengésszerű megmozdulást a legerélyesebben elfojtunk.

A nagykállói főrabbi örömnapja

— Saját tudósítónktól —

Lélekemelő ünnepségnek volt színhelye *Vajikro* szombatján a nagykállói hitközség. *Brodi* Emánuel főrabbi, a magyarországi orthodox rabbikar e kiváló reprezentánsa, sok száz tanítvány szeretettel övezett mestere, Niszson 3-án elérte házasságának 50 éves évfordulóját és egyúttal páni működésének félszázados jubileumát.

A főrabbi e napon vallásos érzéseiben mélyen elmerülve és emlékeibe elmélyedve ült, elzárkózva minden ünnepeltetéstől, sőt a meghatározottabban megtiltotta, hogy őt ez alkalommal bármilyen ünnepi részesítsék. Bármennyire is tiltakozott, nem zárkozhatott el, hogy a saját hitközsége az I'ten kegyelméből megadott e ritka alkalmat, a legbensőségesebben

igazi meleg szeretettel ünnepelje.

Csütörtök este a képviselőtestület díszközgyűlést tartott, melyen a szombati ünnepelés programját beszéltek meg. A díszközgyűlés a főrabbi iránti háláját és hódolatát jegyzőkönyvileg örököltette meg. Határozatba ment, hogy peszach előtt minden évben nagyobb összeget bocsát a hitközség a főrabbi rendelkezésére, szegények segítése céljaira.

A díszközgyűlés után a tagok testületileg tisztelegtek a jubiléumnál. *Mandel Hermann* hitk. elnök üdvözlő szavaira a meghatottságtól remegő hangon válaszolt az ünnepelt és a tőle megszokott szerénységgel elhárított minden ünnepeltetést.

Szombaton az egész hitközség aprajagya kivétel nélkül az ősi nagytemplomban imádkozott áhitattal és mély benső-

séggel. *Sachriszt* a főrabbi, *múszafot* Reb Mendele, a kaszonyi főrabbi öccse imádkozott elő. Ima után az egész hitközség a jubiléus vendége volt *kidüs-re*. Az ünnepelt az iskolás gyermekek sorfala közt ment a lakására, ahol az iskolai énekkar fogadta hálaénekekkel. A lakoma ideje alatt is az iskolai énekkar művésziessen recitálta a *hallél*-dalokat. Nébel Sámuel tanító vezetése mellett. *Brodi* főrabbi mélyen meghatva mondott nemes és szellemes Tóra-igéket az egybegyűltekhöz. (Közben az ő ismert kedvességével enyhén megjegyezte, hogy azért nem a *templomban* mondott drótot, mert ott hosszasan kellett volna beszélnie, de nem akarta híveit „éheztetni”, gondolta, szívesebben veszik *kidüs* közben a rövidebb drótot...

Az egész hitközség szerencsekívánatai kísérik a főrabbit további áldásdús működéséhez.

Reinitz Pál

Kartelen kívül szállítunk

motorhajtó gázolajat, Diesel-motorolajat,

310/20-as és 335/40-es

Pensylvanai hengerolajat, motorkót, benzint, petróleumot, amerikai autó

és traktorolajakat, gépolajakat, hengerolajakat, gépszirokat.

Iczkovits Lipót
Békéscsaba,
Andrássy-ut 71. sz.

Megoldott probléma! Asszonyok öröme!

Sikerült a büzös kénhidrogén-illatot a késnélküli borotválópor készítményeinkből eltüntetni.

Nem lesz többé lakásában kellemetlen szag, ha a mi készítményeinkkel borotválkozik!

Ismételadónak nagy kereseti lehetőség!

„Barbirin“-t mert utánozzák, ismételdóknak „Dumping“ árban adjuk. 1/2 kg-os doboz 16 f. 1/2 kg-os 32 fillér — visszavonásig — minden kg-hoz 2 gratis minta. 50-100 kg vételnél külön engedmény.

„Rasol“-nál 40%, „Kumalatornál“-nál 50% engedmény.

Borotválóporunkat kizárólag ásványanyagból készítjük és ezek chlómentesek.

„RASOL“ VEGYIPARI VÁLLALAT
Budapest, VI. Sziv u. 4.

Tel.: 114-84. (Szombattartó cég)

Spanyol inkuizítor és zsidó ünnepek...

Alicante spanyol tengerparti városban, a zsidóknak 1492-ben történt kiűzése után több marannus-család élt titokban és örökös rettegés közt Izrael Egyistenének törvényei szerint. Ebben a szép, derült egü városban, ötven évvel a zsidók kegyetlen kiutasítása után, don Christoforo Aguilas volt a helyi inkuizíció feje, esze pedig a helyi inkuizíciónak Anselmo Severone olaszországi származású, harminckétéves ember volt. Legjobban ő értett hozzá, hogy a marannus-gyanus családokhoz bejáratossgot teremtsen magának és különösen a gyerekek bizalmát igyekezett elnyerni, mert jól tudta, hogy leginkább a gyanutlan gyerekek árulhat el legkönnyebben olyasmit, amit vád alapjául lehet felhasználni a családfő és annak hozzátartozói ellen.

De már öt év óta csak hiába szimatolt, nem indíthatott eljárást egyetlen gyanus család ellen sem. Vagy azért volt ez, mert akikhez ő közel tudott férkőzni, sohasem voltak zsidók, tehát marannusok sem voltak, vagy az örkődő Egyisten meghusított a kém minden szándékát.

— Ez mit jelentsen, Severone? — kérdezte egy alkalommal don Christoforo Aguilas, nem minden bosszankodás nélkül. — Már kihaltak városunkban az átkozottak, vagy őszintén megtértek, vagy...

— ...vagy?

— ...vagy te nem végzed a dolgozat úgy, ahogy kell?

— Engem nem érhet gáncs, hanem máshol van a baj. — felelte Anselmo Severone. — Ott a baj uram, hogy mi bekötött szemekkel járunk s csak találomra tapogatózunk, csak vaktában.

— Hogy érted ezt fiam?

— Ugy értem, hogy nincs nekünk naptárunk; olyan naptárunk, atyám, mely pontosan megmondaná, hogy egy-egy főbb zsidó ünnep, például a kovásztalan kenyéré, az év és hó, mely napjára esik. Volna ilyen naptárunk, akkor könnyebb is lenne a nyomozás, mert pontosan az ün-

nepek napján lephetnök meg a gyanus családokat, így pedig, kalendárium nélkül, vagy már elkésztetten érkezünk, vagy korábban szimatolunk, ahogy például a mult évben is jártam. A mi szent húsvéti ünnepünk a tavaszi holdtölte után való első vasárnapon volt, mint mindig; tudomásom szerint pontosan a holdtölte napján kellett lennie a pászkák ünnepe első napjának, de én, noha buzgón jártam a marannus-gyanus házakat az ünnepnek vagy az arra való készülődésnek legkisebb nyomára sem akadtam. Utóbb azonban megtudtam, hogy a kovásztalan kenyerek nyolc napja pont négy héttel később volt, mint a kereszténység szent húsvéti ünnepe.

— Akkor szerezni kell ilyen naptárt. Severone, — vélte don Christoforo Aguilas.

— Én is azt mondom, hogy szerezni kell, de nyomtatott naptárak még nincsenek.

— Akkor iratni kell egyet, Severone.

— Iratni, úgy van. De itt Spanyolországban nem lehet, csak külföldön és ott is csak úgy, ha ahoz értő zsidóval készítetünk ilyen különleges naptárt, még pedig 25—30 évre szólót. Egy évre szólóval nem érünk céljt; már a következő évben sehogy sem vehetnök hasznát, mert minduntalan változik a naptárunk. Azzal is csalják a világot.

Don Aguilas kesernyén mosolygott. — Persze, hogy itt minálunk nem készíthetünk magunknak ilyen naptárt. Aki tudna egyet csinálni, az nem fogja elárulni, hogy ért hozzá, mert elárulná az azal azt is, hogy ő zsidó — másvallású pedig nem ismeri a zsidó időszámítást. Tehát külföldön kell, hogy készíttessünk, de hol?

— Olaszországban, szent atyám. Ugyis haza szeretnék menni néhány hétre, hát fel fogom használni az alkalmat és egy otthoni zsidó tudóssal csináltatok vagy harminc évre szóló naptárt.

— Hát mi az a szent cél? — kérdezte érdeklődés nélkül a szép leány.

— Az eretnekek kiírtása, a szentségtörő marannusok gyökeres megsemmisítése, kisasszony. Olyan eszközért megyek Itáliába, mellyel haláloscsapást mérnek a fejükre.

— És ezt nevezi ön szent célnak? — torzult el haragra a leány arca. — Embereket máglyára hurcolni, csak azért, mert úgy imádják az I'tent, ahogy ősei imádták.

— Nem emberek azok, senorita, hanem a farkasoknál is veszedelmesebb düvadak. A farkas nem hazudja, hogy ő bá-

— Helyes; akkor indulj is mennél hamarabb. És annál is inkább, mert nem sokára itt lesz a tavasz; tudjuk meg pontosan, mikor lesz az eretnekek husvétja.

Az alicantei kikötőben épen horgonyzott egy nagy levantei vitorlás, mely az északafrikai Oranból jövet Livorno érintésével akart visszajutni Szalonikibe és Szmirnába. Erre szállt Anselmo Severone és már három nappal azután, hogy megbeszélte don Aguillaszal a dolgot, a háromárbócos felszedte horgonyát és kedvező szélllel, duzzadt vitorlákkal az olasz partok felé indult.

A hajón az utasok közt egy husz éves gyönyörű leány is volt. Űde, mint a harmatos lilium és szép, mint éjszakának idején a hulló csillag lángoló csóvjája. A leány eleinte még napközben is alig jött fel kabinjából a kék ég alá; csak mikor Menorca szigete is már mögöttük volt, tartózkodott órák hosszat fent a szabadban.

— Miért mutatkozott eddig oly keveset? — kérdezte Severone a leánytól. — Hiszen eddig is a legkellemesebb időnk volt.

— Arra alapos okom volt — felelte bánatosan a leány, aki jóllehet, mint mondta, Marokkóban, mór földön született, Severone megállapítása szerint csodálatos szépen beszélt spanyolul. — Kabinomba száműztem magamat, mert látni sem akartam az országot, ahol őseim oly boldogan éltek. Szeretem a spanyol földet — sóhajtott —, mert őseim is szerették, imádták, mégis féltem, hogy megátkozom s ezért jobbnak láttam lent maradni... nos, ezért.

— Mór ivadék ez a szép leány — gondolta magában Anselmo. — Hiszen Spanyolország nagy része a móróké volt, amíg ki nem tűzte a félholdat a kereszt.

— Nagyszerű időnk van — folytatta Severone a társalgást. — Maga a mindenható I'ten, aki tudja, milyen szent célért utazom: maga a jó I'ten kedvez a mi vitorlásunk útjának.

— Hát mi az a szent cél? — kérdezte érdeklődés nélkül a szép leány.

— Az eretnekek kiírtása, a szentségtörő marannusok gyökeres megsemmisítése, kisasszony. Olyan eszközért megyek Itáliába, mellyel haláloscsapást mérnek a fejükre.

— És ezt nevezi ön szent célnak? — torzult el haragra a leány arca. — Embereket máglyára hurcolni, csak azért, mert úgy imádják az I'tent, ahogy ősei imádták.

— Nem emberek azok, senorita, hanem a farkasoknál is veszedelmesebb düvadak. A farkas nem hazudja, hogy ő bá-

rány, ám a marannus csak hazudja, hogy ő keresztény, de titokban annál megálkodottabb zsidó.

A leány csak egy-két perc múlva válaszolt:

— Igen, nagyszerű időnk van — mondta csöndesen, majd hirtelen fel-emelte hangját és a zordonságig keményen folytatta:

— De ne gondolja, hogy ilyen is fog maradni. I'ten haragja nem fogja engedni, hogy ez a hajó, mert maga rajta van, célt érjen.

— Nem értem magát, senorita — jegyezte meg a meglepett Anselmo. — Maga, mint mór urileány, annyira együttéréz a zsidókkal?

— Nem mór vagyok, hanem zsidó! — tört ki a leány szájából a büszke szó. — És nemcsak az én utazótársaim, de a kapitánytól le az utolsó matrózig a hajó egész személyzete is zsidó. Mind gyermekei, vagy unokái azoknak, akiket kiűzött Spanyolországból a lelketlenség.

Anselmo Severone elfehérelt. Zsidó hajón van, egyedül csupa zsidó közt! Ha megtudják, hogy mi az ő utazásának célja, irgalmatlanul belökik a tengerbe.

A leány észrevette a színváltozást:

— Fél? — kérdezte megvető gúnnyosan. — Megnyugtathatom, arra nincs oka. A zsidó nem bosszuálló, a zsidó nem gyilkol még akkor sem, ha megtorlástól nem is kell, hogy tartson. Csak még egyszer mondom, hogy I'ten haragja nem fogja engedni, hogy ez a hajó, mert maga rajta van, célt érjen. Most még szép idő van, de majd vihart támaszt az I'ten és derékban töri ketté a hajót. És én is, mi mindnyájan is, mind zsidók, szívesen halunk meg, ha tudjuk, hogy meghiusul egy gonosz ember szándéka és megmenekülnek a halálos csapástól a mi szerencsétlen hispániai testvéreink.

Ezzel hátat fordított az embernek, lement a kabinjába és nem mutatkozott többé, sem aznap, sem a következő napokon. És Anselmo Severone is bezárkózott kabinjába és várta, óráról órára folytonos rettegés közt várta, mikor fogják meg a zsidók, kötik gúzsba és lökik a tengerbe.

De óra mult és nap mult el nap után és nem történt meg az, amitől rettegett.

Több száz kötetből álló értékes héber könyvtár

(köztük ritkaságok is) **jutányosan eladó.**

A könyvek egy nagy rabbi hagyatékából származnak. **Schreiber, Akácia u. 54. II. 10.**

Már nyolc napja járták a tengert, már megkerülték Corsica legészakibb csücsát is és még mindig a legkedvezőbb idejük volt.

— Még harmadfél nap — örvendeztek odakint a hajósok — és szerencsésen Livornóba érkezünk.

De alig, hogy elmaradtak mögöttük Corsica szigetének partjai, irtóztató vihar tört ki, korbácsolta ezer korbáccsal a tengert és fenyegette elnyeléssel a vitorlást. S hogy a veszély nem szünet, de még nagyobb lett, a kapitány minden utast a kabinokból a fedélzetre parancsolt, hátha léket kap a hajó és még beemfullad valaki a kabinban.

Fent a fedélzeten megint találkozta, Anselmo Severone és a szép leány.

— Csak maga miatt — kezdte ez utóbbi. — I'ten nem akarja, hogy célt érjen a hajó.

— Irgalom! — nyögött fel az ember. — Nem jut eszébe — folytatta a leány — Jónás próféta története, aki nagy bünnel terhelt hajóra szállt? Hátha szólnék a kapitánynak, hogy dobassa be magát a tengerbe, mert csak maga miatt tör életünkre a vihar?

— Irgalom, kegyelem! — nyögött fel Anselmo másodszor is.

— Nyugodt lehet, én nem fogok szólni. És ha szólnék is, sem érné önt bántódás. Zsidók vagyunk; nem a mi dolgunk a megtorlás. Ezt egyedül az I'tenünkre bízzuk.

Infárnális rohama a viharok, most kettétörte az ellősbőrbőcot.

— Itt a végítélet! — hördült fel Anselmo és térdre rogyván, felordított az ég felé:

— Irgalom, kegyelem, I'ten, bocsáss meg! Megfogadom, hogy ha megmentesz, akkor...

Nem folytathatta tovább, mert elájult. Még fél napig dühöngött a szélvész, azután lecsendesedett a tenger és tetemes késéssel ugyan, de szerencsésen révbe ért a hajó.

Livornóból Anselmo egyenesen Firenzebe utazott s ott, testben és lélekben megtörtén, a hitközség rabbijához ment el.

— Szent tudósom — kezdte a beszédet —, te mindenesetre értesz a napárhoz. Nos, száz aranyat fizetek, de készíts nekem egy husz éves naptárt, melyben a világi dátumok mellett a zsidó ünnepek is fel legyenek tüntetve, de szándékosan helytelenül, hamisan.

— Hogy érted ezt?

— Ugy értem — magyarázta Anselmo — hogy ha például a pászkák ünnepe mondjuk április ötödikén kezdődik, te április tizenötödikét, vagy tizenhétedikét írdad be kezdetül. Ugyanígy a többi zsidó ünnepeket is. Vagy két héttel hama-

rabra, vagy két héttel későbbre, de mindig csak helytelenül, hamisan.

A rabbi nagy szemeket meresztett: — Mire való neked ilyen naptár?

— Hogy tévútra vezessem az inkuizíciót, hogy megmentsen vele a spanyolországi marannusokat, szent atyám. Az inkuizíció megbízott, hogy szerezzek egy pontos zsidó naptárt, hogy pontosan a zsidó ünnepek napjain lehesse meg a marannus-gyanus házakat és kiírta a rajtakapott bűnösöket. De én megakarom hiusítani a tervet, mert belátom, hogy I'tentelen, gonosz terv az.

A rabbi csak fél percig gondolkodott: — És száz aranyat fizetnél ilyen naptárért?

— Százötvenet is, ha kevesleg a százat.

— Én pedig — mondta a rabbi és szent szellem tükröződött a szemében — még tízezer aranyért sem készítek ilyen hamisított naptárt, mert vallásom szent törvényei úgy mondják, hogy még azt sem szabad megcsalni, aki az életünkre tör. Ha úgy akarja a Legfelsőbb, hogy szerencsétlen hispániai testvéreim vértanuhalált haljanak hitükért, akkor földi ember ez ellen mit tehet? Ha meg úgy akarja az I'ten, hogy megmeneküljenek a veszélyből, akkor küld nekik segítséget más uton is.

— Már küldött is! — tört ki Anselmóból. — Azt a leányt, azt a vihart és téged. Akik jobb meggyőződésre tanítottak engemet...

Ezzel elrohant és eltűnt, többé senki sem látta a városban...

...Don Christoforo Aguilas hiába várta vissza Anselmót és naptárt sem kapott tőle, sem hamisított kalendáriumot, sem helyeset. Csak levelet kapott tőle, melyben azt írta, hogy angyalt küldött útjába az I'ten és az az angyal csupa tüzzel égő harag volt, amiért ő, Anselmo Severone, olyan hiábavaló, nagy utat tett meg. Nincs spanyol földön „eretnek”, mind az igaz I'ten imádjá és tiszteli s ezért fölösleges minden további rendszabály. Én pedig — fejezte be Anselmo —, aki úgy jártam, mint Jónás, hogy a cethal undorító gyomrából a virághímest parti pázsitra kerültem, kérem I'tent bocsásson meg és engedje, hogy a szolgálja lehessenek...

Cs. Gy.

להתודע ולהגלות שישבת כיק אדמיר הרב הגאון אב"ד דסה שליט"א תפתח כנהוג ברי"ח אייר הבע"ל וסדר הלימוד: שיעור עיון סוגי דרואול מסחים דף מ"ו, שיעור משוט מס' כבא כתר"א ס' חוקת הכתים, שיעור מסל מס' מסחים ס' אלו עובדיו, משנות סדר מועד תני"ך איוב, נב המענוא תפתח ברי"ח, הכתורים אשר רצונם ללמוד כישבתנו חתה על כיק אדמיר שליט"א יסנו במוקדם האפשרי על אדריסתו: סילברשטין דאביד לרב"ב ו"ה מענוא מנהלי הישיבה והמענוא

Legművészibb
parókát
már 40 év óta

PESSL

udvari hölgyfodrász és kozmetikai intézet
hajmunka műhelye készíti.
Budapest, IV., Váci-utca 19.

HIREK

NAPTÁR

Kedd-szerda: א' כ' דססח : 6.25
beköszönlése (Bpest): 6.25
" kimenetele " : 7.10
Csütörtök—péntek: Chajl hamajéd

Sabosz Chajl-hamajéd (Sir-hasirim)
Gyertyagyújtás 6.20, שנה kim. 7.15
— Vasárnap: Chajl-hamajéd 4. napja —

Hétfő-Kedd: ז' ח' דססח : 7

— Kedden mazkir

— Sabosz beköszönlése (Bpest): 6.33

" — Szerda: Iszru-chag " : 7.18

Sabosz S'mini, Niszon 26, I. Perek

— Rajs-chajdes bencsolás —

Gyertyagyújtás 6.30, שנה kim. 7.25

— Szerda-csütörtök: Rajs-chajdes Ijor —

A peszach ünnepe alkalmából előfizetőinknek és barátainknak vig ünnepet שמחת יום טוב t kívánunk

— Lapunk legközelebbi száma א"ה április 28-án jelenik meg.

— **A motalkó peszachkor.** Tudvalevőleg az autók általában a „motalkó“ elnevezés alatt forgalomba kerülő — 20 százalék szszel kevert — benzint használnak. A motalkó tehát chόμεcz s használata erev peszách 11 órától kezdve az egész ünnepen át tilos. Az esetleges motalkó-készletet 11 óra előtt el kell adni a többi chόμεczszal. Zsidó autótulajdonosok csakis tiszta benzint használhatnak, valamint az öngyújtókban is csak tiszta benzint használható.

— **AZ ÖTNAPOS MUNKAHÉT.** La-punk mult számának vezércikke, illusztrált munkatársunk Korein Dezsőnek kitűnő tollából származó szaktanulmánya, mindenütt élénk visszhangra talált. Csodálatosképpen vezércikkünk megjelenése után következő napon közölték az összes napilapok a nagyfontosságú hírt Washingtonból, amely szerint az amerikai szenátus törvényszerkesztő bizottsága megszavazta az ötnapos munkahét bevezetéséről szóló törvényjavaslatot. Érdekes, hogy a javaslat értelmében az alkalmazottak és munkások a jövőben csak a hét öt napján dolgozhatnak, azonban akkor is csak napi hat órát. Az amerikai javaslat szerint tehát a heti munkaidő 30 óra lesz. Reméljük, hogy a javaslat mielőbb törvényerőre fog emelkedni, amit azután idővel a többi államok törvényhozásai is követni fognak.

x **MEGÉRKEZTEK** a tavaszi divatnapságok, selymek, szövetek és mindenemű mosóárúk, az olcsóságáról előnyösen ismert Spitz Hermann divatruházába, Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. Szombat és ünnepnap zárva.

ארטה. כשר
של פסח
מכרם ישראל

Saját szüretelésű
peszachi borok

CSAK

WEISZ MENDEL-nél

a legolcsóbbak!

Peszachra tokaji
különlegességek
és mindenféle
pálinkák של פסח

Széderesték

az uj, fényesen berendezett

fehértéremben,

ahol egész éven át esküvők és
társasvacsorák rendeztetnek

Halkülönlegességek!

WEISZ MENDEL

orth. vendéglője

BUDAPEST

Wesselényi- és Kazinczy u.
sarak.

Cimre ügyelni!

(Sürgőnycim: Orth. Weisz,
Budapest Wesselényi-utca)

— A BUDAPESTI ORTH. NÉPASZ. TALEGYESÜLET (VII., Wesselényi u. 13.) naponta 200—250 szegényt lát el meleg étellel. A peszach ünnepe különösen nehéz feladat elé állítja az egyesületet, hogy a vele szemben támasztott igényeknek megfelelően. Ezért felkértek a zsidó társadalom, hogy a szabadság ünnepeére mozgassa elő hozzájárulásával a szegények ünnepi ételmezését. Csekksz. 16.137

x **A dörripusztai csemegeajtgár** (Dörripatlan, u. p. Zomba) orth. kóser sajtokat és csemegeajtgát készít, a paksi és hógyési orth. rabbik felügyelete alatt. Rendeléseket felvesz: Guttman Marcell vezérképviselő, Bonyhád.

— A PÜSPÖKLADÁNYI TIFERESZ BACHURIM Béczo traktátus befejezése alkalmával Rajs-chajdeskor szijüm-ünnepélyt rendezett. Strausz Ábrahám főrabbi szép hadron-t mondott, majd Rosenberg Mór, Neumann Mendel, Öhlbaum Jenő T. B.-elnök beszéltek. Az ünnepélyt, melyen a hitközséget Ehrenfeld Ferenc alelnök képviselte, Herskovits Ernő és Klein Vilmos rendezték sikerrel.

— A VÁCI „ÉCZ CHÁJIM“ ifjúsági egyesület rövid megalakulása óta befejezte Megilló traktátusát, mely alkalommal igen szép szijümöt rendezett. Silberstein Dávid főrabbi, az egyesület díszelnöke, elmés hadront mondott, utána Meisels Hermann rabbi szólt fel nagy hatással. A hitközségi vezetőség nevében Hermann Ignác elnök elokvens beszédében a hitközség hathatós támogatásáról biztosította az egyesületet. A többi szónok: Braun Jakab, Preisz J. Henrik előadók, Grosz Nándor pomázi főrabbi; az ifjúság részéről: Hirschfeld Ottó, Herman Mayer, Teltsch B.

— **UJPEST A SZEGÉNYEK PESZACH-ÜNNEPI ELLÁTÁSÁÉRT.** Az újpesti orthodox hitközség keretében belül dúló viszálykodások s sajnálatos vilongások egészen elsimultak, amikor arról volt szó, hogy peszachra a rászorulókat segélyezését biztosítani lehessen. Erre a szent célra az összes templomokban az egyik utóbbi szombaton 170 pengőt adományoztak. A Tiferesz Bachurim purimi előadása erre a célra 160 P tiszta jövedelmet hozott. (Most már csak az van hátra hogy ne csak purimi hitközségekben s ne csak a purimi jótékonyág céljából létesüljön a hitközségi béke.)

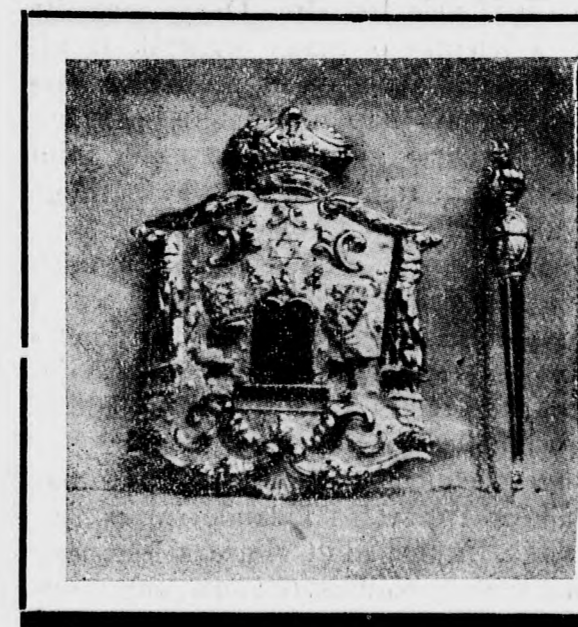
x **GYÁSZ ÉS ÜNNEPI BESZÉDEK.** A nyíregyházi statusquo hitközség rabbija: Friedmann Vilmos kiadta különféle alkalomkor tartott gyászbeszédeit és egyenlány ünnepi beszédét. A szónoklatok még olvasva is hatásosak. A gyűjtemény kapható a szerzőnél.

x **Nyilatkozat.** Tejjállalatoknál kóser szempontból való felügyeletet nem gyakorlok, hechsert senkinek nem adtam és nem adok. Mayer Lázár, rabbi.

— A BUDAPESTI ORTH. TANITÉZETEK igazgatósága a köv. felhívást teszi közzé: A nyári szümidőben növényeink egy részét szeretnénk szerény díjazás mellett olyan vidéki családoknál elhelyezni, ahol azok rendes lakást, ételmezést és szigorúan vallásos nevelést nyerhetnének. Jó levegőjű és lehetőleg talmudóra iskolával rendelkező helyekre reflektálunk. 10—14 éves fiúk elhelyezéséről lenne szó. Ajánlatok ár és referencia megjelölésével dr. Deutsch Adolf igazgató címre (VII., Dob u. 35.) küldendők.

— **MACZÉVÓÁLLÍTÁS, SZÉFERAVATÁS ÉS SZIJÜM.** Berettyóújfalu zsidóságának lélekemelően szép zsidó ünnepélyben volt Ádor 29-én része. Ezen a napon volt ugyanis évfordulója annak, hogy a hitközség egyik legkiválóbb tagja, R. Jüdo Klein z. c. I. kidőlt az élők sorából. A megboldogult özvegye és családja az elhunyt emlékének úgy vélt a legméltoőbban áldozni, hogy a síremlék állításán kívül széfer tajrót avasson. A heszped-emlékbeszédet sorát Blum Bencion főrabbi nyitotta meg. Utána Spiegel Andor, az elhunyt veje; majd Rosenberg újfahértói, Silberstein váci, Grünfeld sajtószentpéteri, Fuchls biharkeresztesi főrabbi; továbbá Glück késmárki, Blum J., Hoffmann M. b-újfalusi rabbik; végül Fränkl Dávid a Bész Amrom szefard imaegyesület rabbija, méltatták a boldogultat. Az impozáns emlékbeszéd sorozat után a Tóraavatás lélekemelő aktusa következett. Már este volt, amidőn fáklýs-nenettel vitték baldachin alatt a szent tekereset a szefard imaházba, ahol Blum főrabbi mondta az avatóbészédet. A Bész Amrom a Tóraavatással egybekapcsolva, Jümo-traktátusra rendezett szijümmet

בחורי המד שרוצים ללמוד בזמן הבטיח
בישיבת סי' פאסטמן יתבו קודם
ריה אייר ע' ת' פאסטמן
Müller S. főrabbi, Pászto ר' ח' ח'
ישלחו איזה כתב אודות מדרגתם בלימוד,
רק שיעור-נעשה יקבלו התמיכות.

SZÉDERTÁL ÉS EZÜSTSERLEG
HEIDEN LEÓ
EZÜSTÁRUGYÁRÁBAN BUDAPEST
VII, KIRÁLY-UTCA 21.

Eladás nagyban és kicsinyben. Alkalmi vételek állandó kiállítása. Szombaton zárva. Ezüst és briliáns ékszerek, órák állandó nagy raktára.

rótta le a megdicsőült oszlopos tagja iránti kegyeletét. Fränkel Dávid rabbi hadron-ja, Rosenberg Mór (Püspökladány), Goldberger Z. (Hajdúnánás) beszédei emelték a kegyeletet ünnepélyt.

— **TRAGIKUS ESET.** Páparól jelentik: Dr. Klein abonyi főrabbi fiatal hitvese, szül. Schossberger Erzsébet, hirtelen elhunyt. Az élete virágában elhalálozott egészen fiatal asszony, tekintélyes pápai szülők gyermeke s csak néhány hónapja volt az esküvője. — Mindenható nyujtson vigaszt a sorssújtotta családnak!

— A BUDAPESTI ORTH. HITKÖZSÉG TORASZ-EMESZ ISKOLÁJÁBAN vasárnap, i. hó 9-én folytak le a szemesztervegi záró vizsgálatok. A vizsgálatokon a hitközségi előjáróság és rabóiság tagjai kívül a szülők is szép számmal vettek részt. Az I. osztályban (tanító: Platschek Zsigmond) Schönberger Fülöp, a II.-ban (tanító: Schönberger Dávid) Kövesi Ignác, a III.-ban (tanító: Singer Jenő) Duschinsky Márkus, a IV.-ben (tanító: Reiner Lipót) Sussmann Dezső vezették körültekintő alapossggal a vizsgálatokat. A tanulók mind a négy osztályban kitűnő haladást és eredményt mutattak. A hitközség és az iskola elismerését Klein Márkus iskolaszéki elnök és dr. Deutsch Adolf igazgató fejezte ki a lelkiismeretes és nagy odaadással dolgozó tanítói karuknak. Bizonyára a szép tanítási eredmények tudható be, hogy a Tórasz-Emesz iskola tanulói létszáma évről-évre növekedik.

— **HALÁLOZÁSOK.** Mult hét szombaton elhunyt Nagyváradon Lichtenstein Jakab, a bold. Lichtenstein Juda néhai bethleni főrabbi Váradon lakó nagy talmudtudós fia. Temetésén, melyen a vizszenici rébbe is résztvett, a nagyvárad, szalárdi és bethleni főrabbiak mondtak heszpedet. Mind kiemelték, hogy a megdicsőült nagy erényeimél fogva egy kiváló családnak méltó sarja volt. — **Sárospatakon** mult vasárnap temették nagy részvétellel és gyászbeszéddek mellett, Müller Ármint, a hitközség évtizedes, népszerű nagyerdemű gondnokát. — **Léván** elhunyt özv.

Minden zsidó utazónak tudnia kell,

hogy **Békécsabán**, Andrassy-u. 55. sz. alatt újból megnyílt a

Holländer-féle
orth. כשר vendéglő,

hol izletes, tiszta elsőrendű koszt kapható. Négy fogásos bőséges étel P 120. Reggeli: kávé süteménnyel 30 fillér.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista

A legújabb modellek
állandóan raktáron.

Budapest, Dob ucca 27.
(Skrek-ház) Lift.

Skrek Malvin úrnő. A gyászházban veje, Rosenfeld I. rabbi nagyhatalmú beszédet mondott előkelő közönség előtt, melynek soraiban az iskolák és hatóságok képviselői is résztvettek. A temetés Aranyosmáron volt, ahol Schlesinger főrabbi kiemelte az elhunyt általánosan ismert jótékonyágát. Utána ismét veje búcsúztatta. — הנעניה

— **VIZSGÁK PÁPAN.** Páparól írják: A Grünwald Jakab Adasz Jiszróel-főrabbi vezetése alatt álló Écz Chájim-iskolák vizsgái gyönyörű sikerrel értek véget. Ép ilyen volt a „kis jesiva“ vizsgája. A vizsgákat vezette Grünwald főrabbi, veje Katz M. L., Dirnfeld Ábrahám rabbi, Unger L., Bodanzki Zoltán. Minden dicsegetet megérdemelnek Schwarz Bernát, Rappaport Mihály, Frischmann Bernát, Unger Sch., I. tanítók, valamint az egyesület buzgó támogatói: Hoffmann Josua és Gestetter Izidor.

— **HELYSZÜKE MIATT** több hír jövő számra maradt!

Családi hírek

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P.)

Krausz Ilonka Sajószentpéter, Moskovits Bernát Makó, jegyesek.

Schwarz Szipike Dumaszerdahely, Weinberger Sándor Verbó-Pöstyén, jegyesek.

Rosner Sámuel székelyhídi alrabbi, kedden tartotta esküvőjét Jungreis mezőkövesdi főrabbi leányával. Az esküvő igen fényes lefolyású volt.

A galantai „Ch. T.“ szívélyesen gratulál Müller Bélának Sopron eljegyzéséhez, valamint Fuchs Emilnek Hronské Sarluhy-Salov, házassága alkalmából.

Gestetner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszertőzsde-tag. Mindenféle órák, arany-, ezüst-, briliáns-árak alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása. Kívánatra választékot küld.

Az Aguillár-család

Elbeszélés. 44. Irta: Dr. Lehmann, mainzi rabbi (Fordította: MÜLLER IGNÁC)

Felugrott a fapadról és két kezét könyörögve nyújtotta az állítólagos fogházor felé. Erre Diegó (hiszen ő volt az), szólt:

— Nem rossz szándékkal jöttem ide, ellenkezőleg, azért jöttem, hogy a reménytelenség sötét éjszakájába belevigyek a reménység sugarából valamit.

— Reménység, számomra, ilyen nincsen több.

— Ne legyen olyan vigasztalhatatlan, sennora. Meg van írva a zsoltárban: „Remélj az Örökkévalóban” és ha ez nem akar sikerülni mindjárt, akkor „erősítsd és bátorítsd szívedet és mégis remélj az Örökkévalóhoz” (*kavé el Hasém, chazak v'jaamecz libecho...*). Tudom, hogy a végzet keservesen bánt kegyelmeddel. Én még abból az időből ismerem, amikor még Valenciában tisztelettel és becsülettel körülvéve élt. A bánat bizony mély barázdákat szántott arcába.

— Uram, hát azért jött, hogy engem kihallgasson? Talán egy új inkuizitor? A finom beszéde ellentmond durva ruhájának. Ha valamit meg akar tudni, akkor kár a fáradságot. Én nem fogok semmit sem eltagadni, én kész vagyok meghalni máglyán az Egyetlenegy I'ten szent nevéért.

Diegó megrendült, telve szeretettel és csodálattal nézett erre a sovány női alakra.

— Sennora, szólt ő, biztosítottam arról, hogy nem rossz szándékkal jöttem Kegyelmedhez. Egész maradéktalanul őszinte lehet, ha ugyanis el van határozva arra, hogy igazat fog vallani. De én azt a barátságos tanácsot adom: ha a kihallgatáshoz hívják, akkor tagadjon végtelenségig mindent, mert nem áll olyan rosszul az ügy, mint ahogy íél, vannak barátai, akiknek létezéséről nem is tud és akik buzgón fáradoznak azon, hogy megmentsék. Ne rontsa el tehát egy elhamarkodott vallomással a dolgot jobbrafordulást. Igérje ezt meg nekem!

— Megigérem, de kik azok a barátok, akikről említést tesz?

— Kegyelmednek volt egy fia.

— Igen, meghalt szegény, a hímlo vitte el.

— Ki mondta ezt?

— *Antonio Lopez*.

— Hazudott! A sennora fia, Diegó y Aguillar nem halt meg hímloben, ő nemsokára rá, hogy a sennora elmenekült, meggyógyult és ő most is él.

— Hát lehetséges az, hogy forrón szeretett gyermekem még él? Hát anyai érzésem nem csal meg! Oh I'tenem, legalább az a kegyelem jusson nekem, hogy még egyszer láthassam.

Diegónak nagy megerőtetésébe került visszatartani könnyeit. Mégis erőt vett magán, mert nem akarta, hogy az anyja a hirtelen örömtől talán rosszul legyen. A szegény asszony ugyanis alig bírta a sok szenvedést.

— Oh, Uram, mondta Annunciata könyörgő hangon, ha tud valamit az én fiamról, mondja el nekem. Hogyan töltötte az ő ifjuságát?

— A fia egy iparoshoz került, ott megtanulta az asztalosmestert, de nem folytatta a mesterségét, egy kis állami hivatala van, Madridban él és az én jó barátom. Talán állásból kifolyólag lesz neki összeköttetése, hogy a sennorát kiszabadítsa.

— Hát tud az én bebörtönözöttemről?

— Nemrég tudta meg és megesküdött, hogy min-

dent elkövet, hogy megmentse a sennorát és hozzátartozóit.

— Nagyon kérem, hogy keresse föl s kérje meg a nevemben, hogy ne tegye ki magát valami nagy veszélynek, mert azt hiszem, hogy itt már nem használ semmi.

— Oh, szentséges anyai szív! De azt hiszi-e Asszonyom, hogy ő tétlenül nézheti, mint égetik el anyját és hugát? Különbösen is ne csináljon gondokat ebből, mert ő okos és óvatos ember.

— Beszéljen valamit róla. Megházasodott?

— Nem, nőtlen

— Tudja-e, hogy ősei zsidók voltak?

— Tudja.

— És hogyan gondolkodik erről?

— Egész a legújabb időkig hívő keresztény volt, de egynéhány hónap óta gyermekkori emlékei feléledtek benne és rákényszerített hite megingott. Sőt rendkívül mélyen vágyódik ősei vallása után.

— És ki ön, hogy elárulja ön előtt legbensőbb gondolatát.

— Én az ő testi-lelki jóbarátja vagyok és ő nem fél attól, hogy én elárulom. Nincs-e valami mondanivalója fia részére?

— Adja át neki legforróbb áldásomat. Kérem őt, ne tegye ki magát veszélynek. Mondja meg neki, hogy mielőtt meghalok, szeretném szeretett fiamat látni, és szeretném kezét a kezemben tartani mégegyszer.

Erre Diegó fölemelte a lámpást arca elé, úgyhogy az teljesen bevilágította ábrázatát. Most látta őt csak igazában Donna Annunciata.

— Szent I'ten! Micsoda arcvonások? Hisz ez az én férjemnek az arca.

— Igen, ez a te fiadnak az arca, Anyám, én vagyok a te elveszett, holtak hitt fiad, Diegó.

Erre megragadta az anyja kezét és csókokkal halmozta el. Donna Annunciata pedig kiterjesztette karjait, magához szorította és azt mondta:

— Drága fiam, most hogy láttalak, szívesen fogok meghalni.

Diegó azonban könnybe fojtott szavakkal sutogta:

— Nem, nem fogsz meghalni, még neked szerencsésen és boldogan kell élned, hosszú szenvedés után be kell következnie egy szép, derűs reggelnek, amely után még sok boldog és szerencsés év következnek.

Diegónak az volt a szándéka, hogy még az éjjel felkeresi hugát és a többi foglyot. De a napnak irtózatossá váló izgalmai és fáradságai után egészen tikkadtan érezte magát, hazament, lefeküdt és egész késő reggelig aludt. Amikor felöltözött, jelentették neki, hogy egy hollandiai úr *Messer van Savieten* óhajt vele beszélni. Diegó megadta az engedélyt, belépett a jelentkező, utána bezárták az ajtót és nagy szeretettel sietett atyjához és megölelte. Azután elmondta neki, a tegnapi nap történetét, hogy mit vallott a méregkeverő *Januario* gyógyszerészegéd, mint találkozott *Fray Balthazárral*, mint fogatta le és hogy folyt le az anyjával való találkozás a börtönben.

— Még csak egynéhány nap, szólt, és akkor minden bajon túl leszünk, a legközelebbi feladatunk, hogy ezt a szájhósködő álkapitányt, *Lopez*, ígéretekkel és fenyegetésekkel rábírujuk vallomása visszavonására és hogy kijelentsék, hogy mindegyik szerzetes betanította. Vállald a feladatot, Apám, hogy minél előbb felkeresd *Lopez*t.

Don Manuel elsietett, elment a kávéházba, ahol már előzőleg többször találkozott ezzel a kalandorral és ott megtudta, hogy hol lakik. A megadott címre sietett, egy külvárosi szegényes házában a padlásszobájában, ott azonban meglepetésére azt mondták neki, hogy az álkapitány

le van tartóztatva. Don Manuel erről a fordulatról rögtön értesítette fiát.

Diegó, a hír hallatára kocsiba ült és Madrid főbírájához hajtatott, hogy megtudja, mi volt az oka a letartóztatásnak.

Amikor a püspök belépett a főbíróhoz, ez tiszteletteljesen elébe sietett.

— Bizonyára a nyomozás ügye iránt érdeklődik legkegyelmesebb uram? A gyilkos nemcsak bevallotta bűnét, hanem cinkostársnak megjelölt egy volt katonát, *Antonio Lopez*; ez lett volna ugyanis az, aki a néhai *Fernandez* bíbornok és inkuizitor szobájába bevitte a méreggel készi-

tett gyertyákat, amelyek azután éjjeli kigőzölgesükkel megölték a főpapot.

Diegót ez a fordulat rendkívül meglepte, mert *Januario* gyónása értelmében senki nem bűnös a kardinális megmérgezésében, mint *Balthazár* dominikánus és *Januario*. Hogy keverődött tehát e dologba *Lopez*? Bizonyára úgy, hogy *Balthazár* azt hitte, hogy *Lopez* elárulta és azért bosszúból berántotta az ügybe. A meglepett *Lopez* pedig elfogatása pillanatában arra a kérdésre: tette társas-e a szerzesnek, igent mondott, mert azt hitte, hogy a marannosi család az inkuizíciónál történt beárulásáról van szó. (Folyt. köv.)

Könyvismertetés

EX PROFUNDIS! (A mélységekből)

A reform zsidóság ellen. Irta: *Fischer* *Fülöp* sárospataki főrabbi.

Szerző eme legújabb munkájában is hű maradt magához s az általa tárgyalt problémákat a tőle megszokott cleven módon, ragyogó íráskészséggel és szellemes megjegyzésekkel fűszerezve, de mindenek előtt zsidó tudással és lelkesedéssel, az öröklélt zsidóság magas vártájáról szemléli és bírálja.

Az ezen munkában összegyűjtött dolgozatok ugyan legnagyobb részét a *Zsidó Ujságban* jelentek meg élénk feltűnést és visszhangot kelteve olvasóinak körében, de most bőséges kiegészítésekkel és füzetekben látnak újra napvilágot.

A legelső fejezet *Reformzsidók-e a pesti neolog zsidók?*, majd metsző iróniával, majd pedig a zsidó érzésvilágnak szívbekapó meleg hangjával fordul ama beállítást ellen, hogy „arra való tekintettel, hogy a pesti neolog zsidók nagyrésze már úgysem tart szombatot stb., tehát reformzsidó — egészen helyénvaló volna, hogy litközségünk vasárnapon is rendezzen — sabbosz-i'tentiszteletet.”

Szerzőnk lángoló szavakkal tiltakozik az ilyen veszélyes reform ellen. Kifejti, hogy a hazai neolog zsidóság, dacára az aradi *Chorin* és hasonló reform-apostolok fellépésének, nagy zömében elvileg sohasem tagadta meg a Tóra törvényeinek kötelező erejét, tehát nem *hachisz*, hanem csak *hachajin* szegte meg azokat, és e kettő között a decizorok szerint nagy a különbség. Odamutat a szerző a végzetes következményekre és rombolásokra, melyeket ép az ifjúság lelkiéletében okozhatna az ilyen reform. Nem az ilyen reformok, hanem igazi iskolák kellene az ifjúság számára.

A füzet további dolgozataiban kitünő fejtegetéseket tartalmaz a szombat lénye.

géről, a zsidó törvények valódi lényéről. Nagyon érdekes, amit a VI. fejezetben mond szerző a középiskolai hitoktatásról s a kitért zsidókról. Az illusztris szerzőnek eme munkája valóban megérdemli, hogy legszélesebb rétegekben találjon figyelmes olvasókra. A munka kapható: *Schwarz Lipót könyvnyomda és könyvkiadó Kunszentmiklóson. Ára mindössze 60 fillér.* F. H.

EGY SZLOVENSZKOI HITKÖZSÉG TÖRTÉNETÉBŐL. (David Friedmann: Geschichte der Juden in Humenne vom 13. Jahrhundert.)

A tudós szerző szépen kiállított könyvecskében rendszeresen összeállítja *Homonna* hitközségére vonatkozó szét-szórt adatokat. A címben jelzett 13. század nem azt jelenti, hogy akkor már hitközség volt ott, hanem azt, hogy a régi okiratokban már említve van a helység melynek neve szlovák eredetű s így nem függ össze a *Jecheskél*-ben említett *Harmajno* városnévvel. A hitközség a XVIII. század második felében alakult meg. A XIX. század elején *R. Pinchosz Loria* működött ott, akinek egy *get* miatt távoznia kellett, az eset meg van írva a *Kesser K'hüno* című responzum-műben. A század huszas éveiben a híres *rimanovi R. Men. dele* egyik híve, *R. Jakajo Spira* lett a főrabbi. Mellette dajonként működött pár hónapig az a *Liebermann*, aki a reform szolgálatába helyezkedett s annak zsoldjába ki is adott egy *Es Najgá* c. röpiratot amelyről a *Chasom Szajfer*-ban is szó esik a leghatározottab visszautasítás hangján. A későbbi híres huszti főrabbi, *R. Majse Grünwald (Arugasz Habajszem)* is működött *Homonnán* 3 esztendeig. 1890-ben *Salger D. L.* lett a főrabbi, akinek huga *R. Josef Chajim Sonnenfeld* jeruzsálemi főrabbi felesége lett. A könyvben olvasható sok érdekes adatból kiemeljük, hogy az 1792-ben épült és a legutóbbi

időkig használt pompás templomban állítólag a *Homonnán* keresztül utazó *Berdi. csevi* rebbe, a *K'düszasz Lévi* is előimádkozott — nem is szefard, hanem askenazi módon. Legalább a helyi hagyomány ezt így tartja.

DIBÜVÉ CHÉN. Irta: *Löblovits-Bernát* kiskőrösi főrabbi. Nyomatott *Schwarz Lipót* könyvnyomdájában *Kunszentmiklóson*.

„Kedves sutogások” a fordítása a kiskőrösi főrabbi most megjelent széferje címenek és ebben a címfordításban benne van az egész széfer jellemzése. Egy halkszavú, nagyműveltségű tudós, kedves, finom *tajro*-csevegései. Ha a széfert olvasuk, egy végtelenül szerény tudós alakja jelenik meg lelki szemünk előtt, amint csendes meghitt *bné tajro*-társaságban le-tompított hangon adja le mondanivalóit. Pedig van a széferben sok minden, amit érdemes volna, sőt kellene hangosabban odakiáltani a mai kor emberének. Ha magyaráz, mindig feltételezi, hogy a hallgató és olvasó tisztában van az alapfogalmakkal, de ez a feltételezés nem abban nyilvánul meg, hogy hiányosan magyarázna, vagy citálna, sőt... Csupán a *hálaj* (hiszen) szócskát teszi oda, mintegy bocsánatkérőleg: Hiszen közismert és tudjuk... A több mint 250 quart oldal halachikus fejtegetés követi, mely alapos, rendezett talmudtudásról tesz bizonyosságot. Több mint 40 *szügjo* van feldolgozva alaposan, szakszerűen és a mai leglényesebb: egyenes logikával és könnyed érthetőséggel. A széfer tipográfiai kiállítása külön ismertetést érdemel. Finom regénynyomó papíron, újfajta *merübo* betűkkel, mely fekete nyomással és tartós broszúrozással: a magyarországi héber nyomdaiparnak a remeke, melyhez hasonlót nem igen találunk hazánkban nyomott széferek között. A széfer minden tekintetben díszére válik a szerzőnek és a nyomdának, de minden könyvszekerénynek is.

Méret utáni férfi- és gyermeköltönyök, férfi- és gyermekfelöltők **Deutsch Mór és Fiaival** *Ugyanott kész férfi- és gyermekruhák nagy választékban*
Budapest, Károly király körút, Központi városháza

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelítség levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

Huszonegy év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

Löwinger Sámuel Kaba. Házasságközvetítő, Biztos eredmény! Válaszbélyeg.

Meisels házasságokat legdiszkrétebben közvetít. Taliszszövőde, könyvkereskedés. Rombach utca 8. (A Rombach templommal szemben.)

Mérlegképes könyvelő, magyar-német levelező, teljesen perfekt önálló munkakerő, érettségizett fiatalember, állását változtatná. Főnöke gyermekeit esetleg elemi-, közép- és kereskedelmi iskolai tárgyakra, nyelvekre és héberre oktatná. „Sabosz” jelígre.

Miskolcon Hitterné szefard orth. kóser vendéglője, Zsolozay kapu 22., njonnan berendezve. Izletes házikoszt. Utazók találkozóhelye. Filléres gyorsok érkezésekor filléres menü.

35 éves, kiscsaládú órásmester lehetőleg chaszidikus hitközségben, samesz-állást vállalna. Cím: Weinblum Adolf, Mád.

Sorsüldözött zsidó asszony jószívú emberek támogatását kéri. Özv. Kohn Arnoldné, Budapest Molnár u. 19. III. 25/b.

Kóser háztartásomba megbízható minden-főzőnőt keresek. Ajánlatokat fizetési igény megjelölésével kérek Rosenber Ede, Nyiregyháza, Jkai utca.

Fűszeres segédet május 1-re felveszünk. Pollák Mór és Sándor, Balatonfüred.

Jesivaelőkészítő tanfolyamot létesíték! Elemi kijárt növendékek nálam chümis-rasi, gemöre tajszezes stb-ben a legkitünőbb eredményt érik el. Elsőrangú teljes ellátás és oktatás díja mindössze havi 40 pengő. (Referencia Altmann Simon főrabbi úrnál) Werzberger Manó hitoktató (melamed), Paks Szombattartó szobafestővel dolgoztasson! Elsőrangú erő: Davidovits szobafestő és mázoló mester. Laudon u. 7. Ház-mesternél.

Sóchet-ubódek állásomat átadnám fiatal, ügyes metszőnek, néhány száz pengő lelépés ellenében. „Jó bál-t-filló is legyen” jelígre a kiadóba.

Jó eladó szombattartó rőfössegéd, ki a fűszer szakmában is teljes jártassággal bír, ellátás és némi fizetéssel azonnalra állást keres. Volt bócher, „Jánosháza” jelígre.

Fiatál sajchet-ibajdek, jó hangú bál-telítő ubal kajra, kis családdal, szerény igényvel állást keres. Taub Izidor, Kóta.

Melamed-állást keres volt kiváló hunfalvi talmid, kitünően tanít chümis-rasit, gemóretajszezeszt, műszort, héber írást. Jól ír több nyelven. Cím: Rosenthal Herman, Nyirbátor, Árpád u. 70.

Keresünk erős zsidó leányt, aki a háztartási munka mellett vállalkozik egy jártani nem tudó öreg úr ápolására. Pályázók adják le címüket a kiadóban.

Házasság céljából megismerkednék hozzámilló, 4—5.000 pengővel bíró, vallásos, szolid orth. leánnyal. „Bechóved 25” jelíge.

Kezddökkel gemöre-tajszezeszt tanulni tudó bóchürt keresek, ellátás és némi díjazás ellenében. Rabbi, Várpalota.

Samesz-állásért, mely legalább havi 120 pengőt jövedelmez, fiatal házasságjelölt 1000 pengőt fizetni. „Alkalmas” jelíge.

Hitközségek figyelmébe! Ezer pengőt fizetek oly hitközségnek, amely nekem szerény megélhetést biztosító titkári és maggid-állást juttat. „Kitünő maggid” jelíge.

Hasovasz avédó! Miskolc—Füzesabony között elvesztettem útleveletem. A becsületes megtaláló, jutalom ellenében juttassa el címenre. Lefkovicz Dávid, S. A. Ujhely. Kossuth Lajos u. 30.

בְּשִׁיבַת הַרְהִיב אֲבִיךָ נִי בְּמִיָּה
יִקְבְּלוּ אִיחָה בְּחֹרִים הַמְּתִידִים
בְּלִימוֹד אֲרוּחָם בְּבֵית מוֹן (מַעֲנֹה) מְקוֹם
הַחֲבֵרָה מוֹנוֹת וְמִי שְׁחַפֵּץ לִזְכוּת בּוֹה יִדְוֶע
וְאֵחָ בְּמִקְדָּם עַל תּוֹן דְּלִמְטָה שִׁיעוֹר טַפַּל
וְשִׁיעוֹר עֵינֵי מִסִּי חוֹלִיךְ אִיחָה הִלִּי שְׁבֵת.

Gottlieb Sándor, Pápa. Petőfi-u. 17.

כֶּשֶׁר שֶׁל מַסַּח
kávépörkölés

cukor és fűszerőrés, a budapesti aut. orth. rabbiság felügyelete alatt, kizárólag Geiringer kávépörkölésében lesz feldolgozva.

VII., DOB-UTCA 37. Telefon: 37-9-07. Vidéki pörkölést is vállalok.

Élesztőt peszách után

a KRAUSZ-MOSKOVITS R. T. élesztőgyárából
BUDAPEST, VIII., ÖRÖMVÖLGY-U. 8
lehet beszerezni.

Ezen gyár peszáchon át a budapesti orthodox rabbinátus jóváhagyásával rituális chomecz-eladási szerződés által valástörvényileg érvényes módon eladatot. Telefon: 43-7-85.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET,
Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel.: 40-6-70

kozmetikai intézete: Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségápolás, helyisoványítás legmodernebb alapon, szemölcsaírtás, hám lasztások. (Díjtalan tanácsadás) „MIRACLE” hajlétváltoztató szer szétküldése utasítással: Budapest, VI., Andrásy ut 38. (Párizsi Áruházal szemben) Tel.: 15-7-98. Kérjen prospektust!

Pollák Sarolta

ארלגע מיינע יידישע צייטונג

יד

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót זצ"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
KÖLTSÉK ÉVRE 20 PENGE Kulföldre 25 P.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Áv horáchámim!

Irtá: Korein Dezső

„Irgalom Atyja! magasban trónoló, kinek szeretete határt nem ismer, emlékezzél meg kegyelmedben ama jámborokról, ártatlanokról és tisztaleletű igazakról, kehélajsz hákajdes semoszru náfsom al kedúsasz Hasém, a szent gyülekezetekről, akik feláldozták életüket a Te szent nevedért!”

Ezt a mélységes bánatu remek emlékimát mondjuk könnyelábadt szemekkel liturgiánk rendelkezése szerint peszachtól sovájuszig és később a jeruzsálemi szentély pusztulása fölött elrendelt három gyászhat alatti szombatokon összes templomaimkban és imagyülekezeteinkben. Hittestvéreim figyelmébe ajánlom ezen martirima alapos lefordítását és érezni fogják, hogyan járta végig Izráel a vértanuság iskoláját a gólusz évezredek alatt. A testi és lelki kínzás minden skálája, amit Izráel átszenvedett, át-vibrál majd lelkületünkön. Jellemző, hogy ezt a gyönyörű imát, mint szerintük felesleges szomorú visszaemlékezést, a Mendelsohn-féle szerencsétlen asszimiláció hatása alatt álló német reformhitközségek a liturgiából törölték.

Av horáchámim! Irgalom atyja! tekints le ránk nagy ősök késői utódaira, akik ismét végigszenvedjük a barbár középkor vandalizmusát és átéljük a mártírok kínzásainak sajgó, égő fájalmát.

Av horáchámim! Németországi hittestvéreink ott állnak teljesen védetlenül a bestiális túlerővel szemben. „K'gibbajr laj jüchal lehajsiá”, mint a megkötözött Sámson, a megalázott, léigunyolt és magával tehetetlen hős, aki csak Hozzád emeli fel fájdalmas tekintetét *Av horáchámim*, Irgalom Atyja!

Ha a történelem lapjait vissza forgatjuk, mindenre kellő magyarázatot kapunk. Az ősgermánok, teutonok és cimberok némely késő ivadéka (akiktől a civilizált német nép széles rétegei bizonyára távol állanak) nem tagadják meg a *furor teutonicus*, vad ősök állati ösztönét. Utóbbiak különféle vad szokásairól épületes dolgokat olvastunk. Így a történelem feljegyzései szerint, az ősgermánok halottaik koponyáiból ivópoharakat készítettek. Ugyanakkor — 2000 év előtt — a mi őseink átszellemült arccal magyarázták tanházaikban a szentírás betűit és pontozatait, az istenfélelem és emberszeretet erkölcsi tanait, hogy a késő utódoknak egy ma már huszezer kötetre szóló könyvtárt hagyjanak szellemi örökségül. *Mi is koponyákból táplálkoztunk, őseink koponyáiból, de csak — szellemileg.* Már *Disraeli* odadörögte az angol parlament egyik antiszemita szónokának: „*Mikor az Ön elődei még füvet rágtak, az én őseim szoltárokat magyaráztak.*” Hogyan is érthetik meg egymást ezen szélsőségek. Hát összehozható a tűz a vízzel?

Av horáchámim! Irgalom atyja! Könnyelábadt szemmel nézünk fel mennyei trónusodra és kérdezzük: „*Lomó jajmrü hágajim áj Elajkém* — miért is mondják a népek, hol van hát I'tenük? Vedd számon szolgálódnak a Te szent neved dicsőségére ártatlanul kiontott vérért!” A kereszt háborúk „vitézneik” rablóhadjáratai, a középkori és újkori autodafék, az inkvizíciók válogatott emberkínzásai, véres lapokkal töltik be a sokat szenvedő Izráel történelmét.

Av horáchámim! Mikor lesz már *szenuvedésünknek vége?* Mikor küldöd

már a megváltás angyalát? mert ma, az ugynevezett felvilágosodottság és civilizáció idejében ismét visszakerültünk a középkor kizókamrájába, ahol teljesen a régi módszer szerint tölti ki bosszúját a csekélyszámu Izraelen a láncairól elszabadult bestia.

„*Aperite portas Justicie!*” mondta a katolikus egyház feje a szentév megnyitása alkalmával, ami héber eredetiben (Jesajó XXVI. 2.) azt jelenti: „*Pisachü seórim vejóvaj gaj cádik sajmér emünim!*” nyissátok ki a kapukat, hadd lépjenek be a népek igazai, hívőid oltalmazói. Azok a kiváltságosok és bátor lelkűek, akik a súlyos időkben a szenvedő Izráel mellé állnak és hatalmas szózatukkal vétőt kiáltanak a Sötétség és Gyűlölet ellen.

Hálával eltelve látjuk a máslekezetűek igaz papjait és emberbarátait akik a szorult helyzetben a zsidóság mellé sorakoznak és igazáért síkra szállnak. És ezek részére áll a vatikáni mondás „*Aperite portas!*” *Údv és béke a gaj cádik-oknak!*

Av horáchámim! Irgalom Atyja! Mi rendületlenül bízunk a Te végzetlen jószágodban. Hitünkben nem ingat meg sem csábítás, sem vad erőszak és itt állunk szilárd akarattal, a Benned való mélységes hitünk által felvértezve, elszántan, dicsőséges martír őseink példáját követve, *semoszru náfsom al kedúsasz Hasém*, akik feláldozták nemes életüket a Te szent nevedért. De alázattal kérünk Tőled kegyelmet és mielőbbi megváltást, mert *szenuvedésünk kelyhe már teljesen betelt.* Megérdemeltük a felszabadulást, „*méaféló lejro!*” a sötétségből a világosságba, „*misib'ud lig'uld!*” a szolgaságból a szabadságba mielőbb, *bim-héro bejomenü!*